

παραδεχόμενοι αυτό κ' έτσι καταφεύγουν στα ιδανικά για να σκεπάσουν την ανημποριά τους.

Ός τόσο δεν είναι κακό ποίημα δ' «Προσκυνήτης». Έχει μερικούς ωραιότατους στίχους. Με λιγώτερη καλοσύνη, λιγώτερη ρητορική και πιο συμαζεμένο γούστο θα έφτανε σε ψηλή αξία.

Δεν έχω πολλά να πω για τις «Παραλλαγές» του Κλήμη Πορφυρογέννητου και τα «Λουλούδια της Θράκης» του Θ. Κατραπάνη. Το πρώτο είναι κάπως μυστηριώδες βιβλίο. Κάπου κάπου σαν αναλαμπές αστραποφέγγουν με φοβόμαι πως ή μίμηση της τέχνης του Mallarmé περισσότερο σκοτάδι προξένησε παρά ποιητική ωφέλεια. Κι όμως το ξαναλέω πως στίχοι σαν αυτούς

»στῆς Λήθης τὴν ποδιὰ κεντῶ
»τοὺς ἔρωτες πού ἔχω διαβάσει».

ἢ

»σ' ἔνα καθρέφτη δαπάνο τὸν πόθο ἔχει πλανέψει
»ἡ νοσταλγούσα μου ψυχὴ δεμένη στ' ὄνειρό σου»
έχουνε κάτι μέσα τους που δεν τὸ ἀπάντησα σ' ἄλλα ρωμαίικα ποιήματα.

Τὰ «Λουλούδια της Θράκης» είναι πολύ χλωμά. Μου θυμίζουν ἄθελα πως σήμερα στὴ Θράκη χρειάζονται σπαθιά και παλληκάρια κι ἔχει τραγούδια για σπαθιά ἢ αἰγιά κείνη που θέλει νὰ λιγνέψη».

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὰ δηγήματα. Ἡ Κκ Δεντρινου δείχνει πολλὴ παρατηρητικὴ ἀξιοσύνη και μεταχειρίζεται μ' εὐκολία και ζηλευτὴ ἀπλότητα τὰ θέματα που ξεσήκωσε ἂν τὸν κόσμο τοῦ σαλονιού. Ἐχει δικίο μεγάλο νὰ χτυπᾷ και νὰ καυτηριάζει τὴν ψευτιά και τὴν ἀλαφρόμυαλη ζιππασιά και τίς κρυφές ἀτιμίες τοῦ κόσμου που φιλοξενούνε τὰ περισσότερα ρωμαίικα σαλόνια. Κι ἀκόμα πιο δικίο ἔχει νὰ παραπονιέται για τὴν ξενική κι ἀνόητη ἀνατροφή που δίνουνε στὰ παιδιά τους οἱ ρωμιοί. Ἰσως νὰ εἶναι κάπως ὑπερβολικὴ ἡ Κκ Δεντρινου σὰ λέει πως ἀπ' τὴ σημερινὴ ἑλληνοπούλα βγήκε τ' ἀσυνείδητο ρουσφετολόγῳ, ἡ τρεχάλα τοῦ 97, τὰ «παρασῆμα κ' ἡ ρεκλάμα, ἡ κτάρχηση κ' ἡ πολιτικὴ ἀχρειότης». Ὅσο κι ἂν εἶναι μπόσιικτ ἡ σημερινὴ ρωμιά δεν ἔχει ἀρκετὴ θέση στὴν κοινωνία για νὰ προξενήσῃ μόνη της τόσες καταστροφές. Θαρρῶ πως ἡ Κκ Δεντρινου ξεχωρίζοντας μιὰ βοηθητικὴ αἰτία τῆς γενικῆς σκπίλας ξέχασε ὅτι δεν εἶναι ἡ μόνη οὔτε ἡ πιο ἁμεση. Δεν ἔχει ὅμως ρώτημα πως ἂ δώσουμε τὴ σωστὴ ἀνατροφή στὶς γυναῖκες

μας θὰ δοῦμε με τὸν καιρὸ σημαντικὴ καλὴτέρεψη τοῦ χαρακτήρα τῆς φυλῆς. Μ' αὐτὸ προϋποθέτει βαθεῖς κοινωνικὲς ἀλλαγές και καθὼς τὸ ζήτημα εἶναι πολὺπλοκο καλὴτερα νὰ μὴν παρνοιχτοῦμε σὲ θεωρίες.

Ἐλπίζω πως ἡ Κκ Δεντρινου θὰ ξακολουθήσῃ τὴ δουλειὰ που ἄρχισε με τόση ἐπιτυχία και πως θὰ μας δώσῃ ἀργότερα κ' ἔργα βαθύτερης ἀνάλυσης. Στὰ πρῶτα της δηγήματα φαίνεται κάποτε σὰ νὰ γλιστρᾷ στὴν ἐπιφάνεια δίχως ν' ἀγγίξῃ τὴν ἰσωτερικὴ ὑπόστασι τοῦ κόσμου που περιγράφει.

Ὁ Κώστας Παρορίτης ἀφιερώνει τὸ βιβλίο του «Οἱ Νεκροὶ τῆς Ζωῆς» στὶς «φτωχὲς ψυχούλες που στριγνύνε στὴ χώρα τοῦ ὄνειρου τοῦ ἀσύλληπτου, »σκίζοντας τ' ἄρρωστα στήθια με τὰ νύχια τους, »κυνηγητάδες κακὸχυοι κάποιου Ἡσίου». Τί τὰ θέτε; δὲ θέλω νὰ εἶμαι κακὸς με τέτοιες λιγομάρες μου ἀναποδογυρίζουνε τὰ νεῦρα. Στίκει πολὺ πιο γνωστικὸ νὰ βοηθήσουμε τίς «φτωχὲς ψυχούλες» νὰ χαθοῦνε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα παρὰ νὰ τίς βασκνίζουμε με ἀφιερῶματα βιβλίων. Ἄς μου λένε ὅσο θέν πως κ' οἱ γεροὶ κ' οἱ ἄρρωστοι τὰ ἴδια δικαιώματα ἔχουνε στὴν πολιτεία τῆς τέχνης, με τίς δικές μου τίς ἀντιπάθειες δεν μπορῶ νὰ τίς ξεχάσω και τίς «φτωχὲς ψυχούλες» θὰ τίς ἔρριχνα στὸν Καιάδα δίχως καμιά ντροπή.

Ἀφήστε πως μερικές ἀπ' αὐτὲς τίς φτωχὲς ψυχούλες φτάνουνε σὲ τέτοιο βάθος κακοήθειας κι ἀναντρείας που ἀηδιάζει κανεὶς ἀπορώντας με τί σκοπὸ νὰ γράφονται τέτοιες ἱστορίες. Εἶπα στὸν ἑαυτό μου, ὁ κ. Παρορίτης εἶναι καλὸς ἄνθρωπος με πονετικὴ καρδιά και θέλει νὰ μου δείξῃ τὴν ξετοπίωτη και σκουληκιασμένη ζωὴ τῆς φτωχολογίας και θέλει νὰ με πάρουνε τὰ κλάματα και νὰ σηκωθῶ φιλάνθρωπος κι ἀναμορφωτῆς. Τέτοια βιβλία γράφονται ἀπειρα σ' ὅλες τίς φιλολογίες κ' εἶναι δίχως ἄλλο συνέπεια τοῦ δημοκρατικοῦ ξεχειλισμοῦ που προστύχψε ὅλες τίς εὐγενικὲς και σεμνόπρεπες κληρονομίες τῶν ἀριστοκρατῶν που χάνονται και πᾶνε. Κοντόβλεπο και στενοκέφαλο θὰ με ποῦνε, με δὲ φοβόμαι νὰ τὸ κράξω πως για μένα τῆς τέχνης ὁ σκοπὸς δεν εἶναι σοσιαλιστικὸς οὔτε ἠθικὸς οὔτε ἐκπολιτιστικὸς—ἡ τέχνη πρέπει νὰ εἶναι δυναμωδὸτρα κι ὁμοφογεννήτρα. Και για νὰ εἶναι τέτοια πρέπει νὰ τῆς περισσεύει ἡ ἔντασι, πρέπει νὰ με σηκώσῃ κι ὄχι νὰ με κατεβάξῃ. Δὲ λέω πως δὲ θὰ σκύψῃ κάποτε νὰ κοιτάξῃ μέσα στὰ κτώγια τ' ἀνήλιαγα μιᾶς κι ὁλόκληρη

δική της εἶναι ἡ ζωὴ, με λέω πως δείχνει ἀσυλλογισιὰ και φοβισμένη σαν καταδέχεται νὰ σέρνεται καμπουριασμένη μέσα στοὺς νεκροὺς και τοὺς παθιασμένους. Ἄς περάσῃ κι ἀπὸ τὴν Κόλαση σὰ θέλῃ με πρέπει και καὶ νὰ νικᾷ ἡ ὀλύμπια θέλησή της.

Και για νὰ μὴν πολυλογῶ θὰ τελειώσω λέγοντας πως τὰ δηγήματα τοῦ Παρορίτη ἂν και θένε νὰ με κάνουνε καλὴτερο δεν τὸ καταφέρνουνε γιατί ἴσια ἴσια τὸ παραδείχνουν πως φιλοτιμιούνται νὰ μου κάνουνε καλὸ. Και κανένας ἄνθρωπος που σέβεται τὸν ἑαυτό του δεν παραδέχεται νὰ γίνῃ καλὸς με τὸ ζόρι.

Εἶναι δικίο νὰ παρατηρήσω ὅτι τὸ «Σπίτι τῆς Καπεταννισας» ξεχωρίζῃ ἀπὸ τ' ἄλλα δηγήματα. Εἶναι ὠραῖο δραματικὸ θέμα και γραμμένο με τέχνη.

Τὰ δηγήματα «Δόξα και Ζωὴ» τοῦ Βαρλέντη στίκουν ὅλως διόλου ἀντίθετα. Εἶναι ζωντανά. Μπορεῖ κάποτε ἡ μορφή τους νὰ μὴν εἶναι πολὺ τεχνικὴ κ' οἱ περιγραφές κάπως τραθηγιμένες κι ὄχι ἀρκετὰ χαρακτηριστικὲς, με τὰ περισσότερα δηγήματα—καθὼς τὸ «Λαίψκον», τὰ «Βυζασταρούδια», τὰ «Σκυλλί»—φανερώνουνε δραματικὴ ἀντίληψη και τὴν ξεχωριστὴ τέχνη τοῦ δηγηματογράφου που ξέρε νὰ ξεδιαλέγῃ τὸ θέμα που γίνεται δῆγμα—ἀρκετὰ πυκνὸ για νὰ κἀνῃ σύνολο που νὰ μὴ σακατεύεται μες τὰ στενὰ σύνορα τοῦ λογοτεχνικοῦ αὐτοῦ εἶδους.

Χρέος μου ν' ἀναφέρω και δυὸ μεταφράσεις ἀρκετὰ καλές—μιὰ τῆς Ἰριγένειας τοῦ Εὐριπίδη ἀπὸ τὸ Βαρλέντη, ἡ ἄλλη τῆς Σαλώμης τοῦ Oscar Wilde ἀπὸ τὸ Ν. Πορῶτη. Λυποῦμαι που δεν ἔχω μαζί μου τὰ πρωτότυπα για νὰ μπορέσω νὰ τὰ παραβάλω με τὰ μεταφράσματα, με δὲ δυσκολεύομαι νὰ πῶ πως παραβλέποντας μερικές ἀδυναμίες και τὰ δυὸ ἔργα διαβάζονται δίχως κόπο.

Για τὸ βιβλίο τοῦ Κου Γ. Σκληροῦ «Τὸ Κοινωνικὸ μας ζήτημα» ἔγινε κιόλας λόγος στὸ «Νουμά» με ἡ ἐχτίμησή μου για τὴν ἐπιστημονικὴ αὐτὴ μελέτη με ἀναγκάζει—ἂν και τόσο ἀργά—νὰ πῶ και γὼ λίγα λόγια. Εἶναι δύσκολο νὰ μὴν παρδεχτῇ κανεὶς πως ὅσα λέει ὁ κ. Σκληρὸς ἀναλύοντας τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία εἶναι σκεδὸν ὅλα σωστά—λέω σκεδὸν γιατί δεν ἔχουμε καθαρὰ χωρισμένες τάξεις κι ἀκόμα λιγώτερο προλεταρίους—και δεν ἔχει ρώτημα πως ἡ ἀπόλυτη κι ἀπολέμητη βουλευτοκρατία εἶναι ἡ πηγὴ και τὸ θεμέλιο τῆς σημερινῆς κακομοιρίας. Ὁ κ. Σκληρὸς λέει «πλουτοκρατία» με προτιμῶ τὴ λέξη «βουλευτοκρατία». Ἡ κυβερνήτρα βουλευτικὴ τάξη κατεβαίνει ἀπὸ τοὺς κλέφτες τοῦ

ΨΥΧΑΡΙΣ

Η ΑΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ

Βιαστικά βιαστικά γύρισε ὁ Ἀντρέας στὴς Κατινούλας. Φαντάσου! Δυσμῆση ὥρες που ἔλειπε και τώρα πιά δεν τὸ περνοῦσε για σωστό, νὰ λείπῃ οὔτε δευτερόλεπτο ἀπὸ κοντὰ της. Ἡ καημένη, ὅσο κι ἂν τοῦ εἶπε νὰ βγῇ, τὸν πρόσμενε, ἴσως ἀνυπόμονα κιόλας, χωρίς νὰ τὸ δείξῃ, ἐπειδὴ κάθε φορὰ που ἐρχότανε ὁ Ἀντρέας στὸ Μπ...., μῆτε ἡ Κατινούλα δεν ἤθελε νὰ χάσῃ μιὰ στιγμὴ που νὰ μὴν τὸν ἔχῃ πλάγι της. Τὸ ἤξερε ὁ Ἀντρέας· ἤξερε πως ἔπρεπε και νὰ τὴ νοιάζεται ὅλη τὴν ὥρα. Τὴν τετάρτη, ἀφότο γύρισε ἀπὸ τὸν περίπατο, τὴν πῆρε και τὴν παρασκεβή, ἐνιὰ τοῦ Μάρτη, βῆμα δεν ἔκαμε ὁ Ἀντρέας ὅζω ἀπὸ τὴν κάμερή της, παρὰ για νὰ πᾶν στὴ δική του, στὸ πέντε, με και σαν

*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοῦ 228 φύλλο.

πῆγαινε, ἄρνε τὴν πόρτα του ἀνοιχτή, μέρα νύχτα. Τὴν παρασκεβή, ἀπὸ τὸ πρῶτ, σὰ νὰ μπαίνανε τὰ πράματα στὸν ἴσιο τους τὸ δρόμο, δηλαδὴ ὁλότελα πεσμένο δεν εἶτανε τὸ πρήξιμο, μαλάκωνε ὅμως σὲ βελῆμα που σαλεράδα δεν ἐννοιωθε, ἂν κ' ἐβλεπες τὸν ὄγκο. Κ' ἡ ὄρεξη ἔστρωννε. Τὸ πιο σπουδαῖο, τὰ πείστεφτο, που δεν πονοῦσε ἡ φούσκα, δεν πονοῦσε, κι ὡς τόσο μῆτε μορφινοκεντιές χρειάζότανε μῆτε πιασώθετα. Λοιπὸν τὴν παρασκεβή τὸ βράδι, ὅγτω και εἰκοσι, πετάχτηκε ὁ Ἀντρέας στὸ Παρίσι. Ἐτρεξε στὸ Ἰγουργεῖο τὸ σάββατο, ζήτησε για λόγους ὑγείας ἄδεια τριῶ μηνῶν, που τοῦ παρχωρήθηκε ἀμέσως, ἔκαμε τὸ μάθημά του τάπογεμα κι ἀποχαιρέτησε τοὺς νέους ἴσα με τοῦ χρόνου. Σπίτι του εἶχε τοιμασμένη μιὰ καινούρια βαλίτσα με ρούχα, βιβλία και χαρτιά. Τὴν πῆρε κ' ἔφυγε τὸ ἴδιο βράδι, δέκα, για τὸ Μπ.... Προτοῦ φύγῃ, φώναξε στὸ ἐργαστήρι τοῦ τῆ Μοιρίτα, τὴ φίλησε μ' ἑνα δάκρι και τῆς εἶπε σοβαρά·

—«Τὸ χρέος του, πρῶτα πρῶτα, πρέπει νὰ κἀνῃ ὁ ἄνθρωπος, και τὸ χρέος τὸ δικό μας εἶναι σήμερα ἡ Κατινούλα».

—«Πατέρα, ἔχεις δικίο, τοῦ ἀποκρίθηκε με τόνο τὸ παιδί. Τὴν ἀνάγκη μας ἔχουνε πρῶτα πρῶτα

ἐκείνοι που εἶναι μόνοι τους στὸν κόσμο. Ἐσὺ νὰ μες τὴ φέρῃς πίσω τὴν Κατινούλα μας».

Ἀπὸ τότε, ἀπὸ τὸ Μάρτη, ἄρχισε ὁ Ἀντρέας ἄλλη ζωὴ. Ὅπως τόλεγε φεβγώντας τῆς Μοιρίτας, τὸ χρέος του ἔκανε. Τόφερνε ἡ λογική, τόφερνε ἡ κανονικὴ του ἡ συνείδησι, νὰ πᾶν ὡς ἐκεῖ, νὰ περατώσῃ τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας, μὴν ἀφίοντας πιά μόνη τὴν Κατινούλα. Τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ἤρθε ὁ κακόμοιρος ἀπὸ τὸ Μπ...., ὅταν εἶδε τὸ τρομερὸ του τὸ σφάλμα του, τὴν πλάνη του, τὸ κρῖμα, κατάλαβε πως ἄλλη δουλειὰ τώρα δεν εἶχε παρὰ τὸ γλυτωμὸ τῆς Κατινούλας, κατάλαβε πως κ' ἡ ἐργασία του πιά δεν ἔμπαινε σὲ λογαριασμό, ἡ ἐργασία του που για δάφτηνε θυσιάστηκε ἡ Ὀλῖα. Με τὴ δεινὴ τὴν τρικυμία τῆς τρίτης, ἔξη τοῦ Μάρτη, φυσικὸ νὰ καταλάβῃ, πως δεν ἔπρεπε πιά κ' ἡ ζωὴ του νὰ λογαριάζῃ. Δεν ἔπρεπε νὰ λογαριάζῃ και τὰ πάγγελμά του. Θυμήθηκε τὴ μάβρη μέρα ὅπου για νὰ μὴ χάσῃ τὸ μάθημά του, ἔχασε τὸν κοντυλοφόρο που ἡ Κατινούλα τοῦ τὸν εἶχε σιάξει. Ἐτσι λέει, τὴν εἰσαξε και κείνηνε μιὰ φορὰ, ἔπειτα τὴν ξαπόλυσε, τὴν μπιστέφτηκε στὰ χέρια τῶ γιάτρῳ, γύρισε καλιὰ του. Ἄν ἔψαχνε τότες ἀκόμη λιγάκι στὸ δρόμο, θάβρισκε τὸν πεσμένο τὸ θησαυρό·

Σὲ τοῦτο μάλιστα μπορεῖ ν' ἀποδοθεῖ δικαιολογημένα ἡ παρατηρούμενη **Νεκροφάνεια** τοῦ Νεο-ελληνικοῦ Πνεύματος. Γιατί ἡ πνευματικὴ ζωὴ θὰ ἦταν ἄμεσο ἀποτέλεσμα τῆς πάλης τῶν ιδεῶν.

Ὅσο ἡ πάλη αὐτὴ δὲ γίνεται αἰσθητὴ μποροῦμε νὰ λέμε, ὅτι τὸ ἔργο τῶν προοδευτικῶν δὲν ἔγινε αἰσθητό, μολονότι μπορεῖ νὰ ὑπάρχουν ἄτομα, πού ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πνευματικὴν νέκρα καὶ ἀπὸ τὴν δυναστεία ιδεῶν, πού ἔπρεπε νὰ λείψουν μαζί με τὶς γενεές πού τὶς ἐδημιούργησαν.

Ὁ καθένας μας μπορεῖ νὰ γνῶρισε μάλιστα ἀνθρώπους πού νιώθουν νὰ ἐπαναστατεῖ τὸ εἶναι τους καὶ ποθοῦν ν' ἀντιδράσουν. Μὰ δυστυχῶς—τὸ ξαναλέμε—τὸ ἔργο τους εἶναι μηδαμινὸ ἀκόμα. Καὶ ὁ λόγος εἶναι τὸ ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὗτοι ζοῦνε χωριστὰ καὶ σκόρπιοι. Γιὰ τοῦτο ἀρκοῦνται σχεδὸν ὅλοι σὲ ἱερεμιάδες κατὰ τοῦ καθεστώτος. Ἱερεμιάδες πού κι' αὐτὲς ψέλνονται νωθρὰ καὶ σὰν ἐκ περισσοῦ.

Καὶ μπορεῖ νὰ πεῖ κανένας, πὼς οἱ ὀλίγοι αὗτοὶ ἀντάρτες ἔχουν προεξοφλήσει τὴν ἀποτυχία μιᾶς εὐγενικῆς προσπάθειας, προτοῦ νὰ προσπαθήσουν νὰ δουλέψουν πραγματικά. Καὶ θὰ νόμιζε κανένας, πὼς ὅλη τὴ δύναμή τους τὴ δαπανήσανε στὴν προσπάθεια πού καταβάλαν γιὰ νὰ καταλάβουν τὶς νέες ιδέες.

Δύσκολη δουλιὰ! Γιατί ἔπρεπε πρῶτα νὰ χαλάσουν καὶ νὰ γκρεμίσουν συθέμελα τὴν ἀνατροπὴ καὶ τὶς συνήθειες τοῦ μυαλοῦ, πού ἀπόχτησε στὸ Σχολεῖο καὶ πού τοὺς ὑποβάλλει τὸ κοινωνικὸ περιβάλλον. Κι' ἀκόμα ἔπρεπε νὰ φτιάσουν μὲς ἀπὸ τὸ χάος μόνον τους μιὰ δεύτερη ἀνατροπὴ, πού μόνη σήμερα μπορεῖ ν' ἀξίζει κάτι.

Δεινὸς λοιπὸν ὁ ἀγῶνας καὶ οἱ ξοδευμένες ἐπομενὼς δυνάμεις σημαντικές. Γιὰ τοῦτο σήμερα, γιὰ νὰ πάρουν νέο θάρρος καὶ νὰ ἐκδύναμι νὰ ὑπηρετήσουν τὶς ιδέες, πού τόσο πάλεψαν γιὰ νὰ τὶς νιώσουν, θὰ ἔπρεπε τουλάχιστο νὰ ἔχουν ἐνωθεῖ τὰ μεμονωμένα ἄτομα μ' ἓνα εἶδος φιλικῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας. Ἐννοῶ πού θὰ τοὺς δυνάμωνε. Ἐπικοινωνία πού θὰ τοὺς ζυγνοῦσε βέβαια καὶ ἄλλες κοιμισμένες ἐνεργητικές δυνάμεις.

*

Καμμιά φορὰ χρειάζεται νὰ χτυπήσουμε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ πλαίσιο τοῦ βρομέτρου, γιὰ ν' ἀναγκάσουμε τὴ βελόνα του νὰ παρακολουθήσει τὸν ὑδράργυρο στὸν ὕψος του. Φανταστήκαμε πὼς ἓνα βιβλίο μπορεῖ νὰ χρησιμεύσει σὰν τὸ χτύπημα τοῦ δείκτη καὶ νὰ ξεδαυλίσαι τὴν ἐνέργεια τῆς ράθυμης

τὴν κεριακὴ τὸ πρῶτ', ἔντεκα τοῦ Μάρτη, βρέθηκε ξανά στὴν κάμαρα τῆς Κατινούλας, γιὰ σίγουρο δὲ συλλογιότανε τὸ θάνατό του. Ὁ σκοπὸς του εἶτανε νὰ καθίσαι στὸ Μπ... τρεῖς μῆνες, Μάρτη, Ἀπρίλη καὶ Μάη, ὥσπου στὰ ἔμπα τοῦ Θεριστῆ, νὰ γυρίσῃ μετὰ τὴν Κατινούλα στὸ Χαμονοκόφι. Μὰ δὲ σταθῆκε δυνατὸ, καὶ χρειάστηκε νὰ προσμένῃ ὡς τὶς δέκα τοῦ Ἀλωνάρη. Ἐφταῖε ὁ καιρὸς. Ὁ Ἀντρέας πρόσμενε τὸ καλοκαίρι, πρόσμενε τὴ ζέστη, γιὰ νὰ νὰ ἀναρρώσῃ πιά ἡ ἄρρωστη τελειωτικά. Καὶ τόντις ἔτσι γράφουνε τὰ καλαντάρια, πὼς ἡ ἀνοιξὴ ἀρχίζει μετὰ τὶς εἴκοσι μιὰ τοῦ Μάρτη. Ὁ οὐρανὸς ὁμῶς γράφει ἄλλα καὶ δὲ μοιάζει νὰ τοῦ μέλῃ, μήτε γιὰ τοὺς ἀρρώστους. Μακάρι νὰ κανονίσαι μιὰ μέρα ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸν οὐρανὸ. Μέσα στὶς ἀλλαγές πού ὠνειρεδότανε ὁ Ἀντρέας γιὰ τὴ μελλούμενη, τὴν ἀκέρια τὴν ἐφτυχία τοῦ κόσμου, μέσα στὶς ἀλλαγές πού τοῦ φαινότανε ἀκόμη σὰν ἀδύνατες, ἴσως νὰ λογάριζε καὶ τὴν ἀλλαγὴ πού θὰ μᾶς ἔφερνε ἡ ταχτοποίηση τῆς μετεωρολογίας. Ἐκεῖνη τὴ χρονιά, ὅσους γύρους κι' ἂν ἔκανε ἡ γῆ γιὰ νὰ ζυγώσῃ πῶς κοντὰ στὸν ἥλιο, ἄργησε ἡ ἀνοιξὴ, ἄργησε καὶ τὸ καλοκαίρι. Κρὺο ἴσα μὲ τὰ ἔβγα τοῦ Θεριστῆ. Ἀλήθεια πού ὅσα τὸν ἐσαναχωροῦσαν ἀπὸ μακριά,

τάξεως τῶν νεωτεριστῶν, τῆς ἀσύνταχτης ἀκόμα προοδευτικῆς τάξεως.

Ἐνας βαθύτερα ποτισμένος ἀπὸ τὸ φαρμάκι τῆς ἀρχῆς τοῦ Bentham αὐτῆς προτιμήσεως τοῦ ἐκυτοῦ μας, ἓνας πού θὰ πίστευε, ὅτι τὸ ἀτομικὸ συμφέρον εἶναι ἀνώτερο ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα τὰ συμφέροντα μαζί, θὰ μᾶς ἔλεγε πὼς μόνον ἓνα βιβλίο μᾶς χρειάζεται, τὸ βιβλίο πού θὰ μᾶς ἐδειχνε μὲ ποῖόν τρόπο μπορεῖ νὰ κινήθῃ τὸ ζῶντο τοῦ καθενὸς Ἑλληνα τὸ ἀτομικὸ του ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ζητήματα πού ἐνδιαφέρουν τὸ Κοινὸ Καλὸ. Γιατ' εἶναι γνωστὸ, πὼς οἱ ἄνθρωποι κατορθώνουν νὰ διακρίνουν βαθειὰ καὶ σωστὰ μόνον τὰ ζητήματα, γιὰ τὰ ὁποῖα νιώθουν ζῶντο ἀτομικὸ ἐνδιαφέρον.

Οἱ ἄνθρωποι ὁμῶς πού ἔμαθαν νὰ σκέπτονται—καὶ τέτιοι θὰ εἶναι οἱ νεωτερισταί—μποροῦν εὐκόλως νὰ καταλάβουν καὶ τὸ **γιατί** καὶ τὸ **πὸς** συμφέρει στ' ἄτομα ἡ προκοπὴ τοῦ ὅλου. Ἐπομένως ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν προοδευτικῶν—ἂν ὑπάρχουν—τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ Κοινὸ Καλὸ δὲν μπορεῖ νὰ λείψῃ.

Ἀρκεῖ, λοιπὸν, τὸ δαχτυλοχτύπημα στὸ πλαίσιο, ἀρκεῖ ἓνα τίναγμα, πού σὲ ἀνθρώπους φωτισμένους μπορεῖ νὰ τὸ δώσει τὸ διάβασμα μιᾶς σελίδας ἀληθινῆς καὶ φωτεινῆς, γιὰ νὰ ζυγνήσουν οἱ ἐνεργητικές δυνάμεις πού σήμερα—ἂν ὑπάρχουν—βρίσκονται σὲ ἀφανέρωτη μορφή.

Καὶ εἶναι καιρὸς πλέον ν' ἀρχίσουν οἱ νεωτερισταὶ τὴ δουλιὰ. Γιατὶ ἀποδείχθηκε, πὼς ὅσο καὶ χειρότερα κι' ἂν πᾶνε τὰ πράγματα δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ἐλπίζουμε, ὅτι στὸ τέλος θὰ στραφῶνεν μόνον τοὺς στὸ καλλίτερο. Διότι ὁ λαὸς δὲν ἔδωσε κανένα σημάδι πὼς μπορεῖ μιὰ μέρα μόνος του νὰ γυρίσει, νὰ ἐξετάσει τὸν ἑαυτό του, γιὰ νὰ βρεῖ τὰ σάπια κομμάτια τοῦ κοινωνικοῦ οργανισμοῦ του καὶ νὰ τὰ κόψῃ.

Ὅχι! δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἀπομείνει καμμιά ἐλπίδα—ὅσο κι' ἂν πᾶμε χειρότερα—ὅτι θὰ νιώσει τὰ σφάλματά του ὁ λαός. Ὅπως δὲν ὑπάρχει ἐλπίδα νὰ γίνῃ ποτὲ πραγμολόγος καὶ ἄνθρωπος τῶν ἐργῶν ὁ «μεταμῶνις θηρεύων» Δάσκαλος: Αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ θεωροῦμε βέβαια, ἀφοῦ τὸ πάθημά μας τοῦ **97** δὲν ἔγινε μάθημα μήτε στὸ λαό, μήτε στὸ δάσκαλο πού τὸν κυβερνᾷ. Κι' ὁμῶς ἀκακὸν κακοῦ ἄκος» εἶπε ὁ ἀρχαῖος. Τὸ κακὸ, δηλαδή, πού μᾶς ἔρθε τότε μπορούσε νὰ μᾶς γιάτρεψαι ἀπὸ τὸ κακὸ, πού μᾶς ἔφερε στὸν πόλεμο.

Θυμᾶμαι νὰ διάβασα σ' ἓνα λόγὸ τοῦ Πιτ τ'

στὸ Παρίσι, ἐδῶ μήτε τὰ παρατηροῦσε. Ἀνάσαινε πῶς λίφτερα, γιατί τῶβλεπε τὸ παιδί του, γιατί τὸ παρακολουθοῦσε στὰ παραμικρά. Ὡς καὶ τὰ ῥιθυμικά ἐκεῖνα τὰ κινήματα, πού τὸν ἐβασάνισαν ὅλο τὸ χειμῶνα, πᾶσανε, ἔμεινε πάτησε στὸ Μπ... Μὰ τὰ ποτέλεσμα σταθῆκε παράξενο. Καθὼς μερικοὶ ἀρρώστοι λές καὶ δυνάμωνουν ἀπὸ τὴν θερμότητα, μερικοὶ ἀλκολικοὶ ἀπὸ τὸν ἀλκολισμὸ καὶ μερικοὶ μορφινομανοὶ ἀπὸ τὴν μορφίνη, ὅταν ὁμῶς τοὺς κόψῃς τὴν θερμότητα, τὰλκολικά ἢ τὴν μορφίνη, χάνουν ἀμέσως καθε δυνάμη καὶ καθε ἀντίσταση, ὁ Ἀντρέας τώρα πού δὲν τέντωνε τὰ μυαλά του μετὰ τὴν ῥοδερὴ τὴν ἐνταση τοῦ ἀπελπισμοῦ, ὅπως καὶ στὸ Παρίσι, ἀντὶς ἀνέπαψαι, ἐννοῶ μετὰ τοῦ κούρασθαι, ἀντὶς ἐξαλάρωμα καταπλάκωσαι, ἀντὶς ἀπλή γαλήνη, κάποια λιγοθύμηση τῆς θέλησῆς του, κι' ἀντὶς ζύγνημα τῆς ἐνέργειας, ἓνα ξεψύχισμα, ἓνα μικρεμα τοῦ ἐγὼ του. Ἐτσι τὸ λοιπὸν ὡς καὶ στὴ νεβρική του τὴν καλὴ τέρεψη φαινότανε ἡ τζάκισαι πού εἶπαμε τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὁ Ἀντρέας τώρα, σὰν πῆγαινε ἀπὸ τὴν κάμερή του στὴν κάμαρα τῆς Κατινούλας, σὰν καθότανε, σὰ σηκωνότανε, σὰν ἀκούμποῦσε στῆς ἀρρώστης τὸ κρεβάτι, σὰν τὴν πλάγιαζε, σὰν τῆς ἔδινε

ἀκόλουθα λόγια.—Οἱ ἀτυχίες τοῦ πολέμου ἔπεισαν ἐπὶ τέλους τὸν Ἀγγλικὸ λαὸ νὰ στρίψῃ τὰ μάτια του ἀπάνω του, γιὰ νὰ δῇ ἂν δὲν εἶχε κάποιο μέρος τοῦ σώματός του σπασμένο, ξεχαρβαλωμένο.

Σ' ἑμᾶς ὁμῶς δὲν ἔγινε τὸ ἴδιο. Ἡ καὶ ἂν γυρίσαμε γιὰ μιὰ στιγμὴ ἀπάνω μας τὰ μάτια μας, τὰ γυαλιά πού μᾶς φόρεσε ὁ δάσκαλος εἶναι τόσο θαμπὰ καὶ σκοτισμένα, ὥστε δὲν κατορθώσαμε νὰ διακρίνουμε, ὅτι ὁ Δασκαλισμὸς εἶναι ἡ μεγάλαι αἰτία τοῦ κακοῦ.

Ὅτι δὲν κῆναμε τότε δὲ θὰ τὸ κῆνουμε ποτὲ πλέον. Γιατὶ καὶ γιὰ τοὺς λαούς, ὅπως καὶ γιὰ τὰ ἄτομα, ὁ καιρὸς—ἡ εὐκαιρία δηλαδή—βραχὺ μέτρον ἔχει.

Τὸ ἐθνικὸ μας ἀτύχημα μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία, μὰ τὴν ἀφήσαμε κι' μᾶς ἔξφυγε γιὰ πάντα. Κ' ἔτσι ἐξακολουθοῦμε νὰ ζοῦμε μὲ χίμερες καὶ νὰ λατρεύουμε προλήψεις, φαρμαρισμένες καὶ τροφοδοτούμενες ἀπὸ τὸν παντοδύναμο Δασκαλισμὸ, τὶς κυρίαρχες ιδέες τῆς οὐσιαστικῆς ἀκαδημίας πού μᾶς κυβερνᾷ.

Αὐτὲς τὶς ιδέες παλιές καὶ δυνατές τόσο, ὥστε νὰ φαίνονται σὰν προλήψεις, ἔρθε ὁ καιρὸς νὰ τὶς πολεμήσῃ μιὰ τάξιν ἀνθρώπων νέων μὲ θάρρος, γιὰ νὰ τὶς ξεριζώσῃ, ὅσο βαθύρριζες κι' ἂν εἶναι.

*

Ἀλλὰ σὰν πῶι θὰ εἶναι οἱ πολεμισταί;—Τὸ εἶπαμε. Τὰ μυαλά τὰ χειραφετημένα ἀπὸ τὸν Δασκαλισμὸ. Ὅλοι ὅσοι κατόρθωσαν νὰ ξαναδημιουργήσουν τὸν ἑαυτό τους, ξετινάζοντας καὶ τὸ τελευταῖο ἀπομεινάρει τοῦ τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι πού ἀπόχτησαν στὸ σχολεῖο, ξεδιπλώνοντας καὶ φρεσκουσιδερόνοντας καὶ τὴν παραμικρότερη διπλά τοῦ μυαλοῦ τους, πού τὴ σχημάτισε τὸ σχολεῖο. Ὅλοι ὅσοι ἀπόχτησαν τὴ σοφία καὶ τὴν τέχνη ν' ἀναγνωρίζουν τῶν πραγμάτων τὴ δύναμη καὶ νὰ ὑποκύπτουν μπροστὰ τους. Ὅλοι τέλος ὅσοι δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν ὄχλο. «Κι' ὄχλο λέω—μὲ τὸ Δασκαρᾶτο—ὅλους ἐκεῖνους, πού κάτω ἀπὸ σκούφια, ἢ ἀπὸ ψηλὸ, κρύβουνε λίγα μυαλά καὶ πολλὰς προλήψεις».

Ὅλοι αὗτοι—πολλοὶ ἢ λίγοι—ἔξ μαζευθεῖν γιὰ νὰ βροῦνε τὴν ὁρῆν νὰ δουλέψουν καὶ γιὰ νὰ νιώσουν τὴ δύναμη νὰ γίνων οἱ πιλότοι τῆς ἀνατροπῆς καὶ τῆς μοίρας τοῦ λαοῦ. Κι' ἀκόμα γιὰ νὰ σταθοῦν οἱ πιστοὶ φύλακες τοῦ σπιτιοῦ, πού λέγεται πατρίδα.

τὸ χέρι γιὰ νὰ περάσῃ στὸ νούμερο πέντε, ὁ Ἀντρέας ἔδειχνε μιὰ ἡσυχία, μιὰ πραΰτητα, μιὰ εἰρήνη, μάλιστα καὶ κατὰ ταπεινὸ, κατὰ τόσο ταπεινωμένο, τόσο ἥμερο πού ἀπορούσε κι' ἡ Κατινούλα, συνηθισμένη ὡς τὰ τότες νὰ βλέπῃ τὸν ἀρέντη γοργὸ στὴν ἀπόφαση, γλήγορο στὴν πράξιν, πρόθυμο στὴν κουβέντα, γιατί κι' ἡ φωνὴ του σὰν πῶς χαμηλὴ.

—«Ἀρέντη, ἀρέντη, τοῦ ἔλεγε μ' ἓνα ὕψος πού ἀνατρίχιαζε ὁ Ἀντρέας, ἐπειδὴ τὸ ὕψος ἐκεῖνο δὲ σὲ γελοῦσε, σπαρτάριζε στὰ λόγια τῆς ἡ ζωῆς, ἀρέντη μου, ἐγὼ εἶμαι καλὰ καὶ νὰ μὴ λυπᾶσαι. Δὲ σὰς τόγραφα πάντα μου πὼς θὰ γειάνω; Πῶς νὰ μὴ γειάνω κιόλας, ἀφοῦ ἔρθεαι; Ἡσθαι, κι' ἀπὸ δὲ εἶναι τὸ μόνον τὸ παρκαπὸν μου. Ἀς εἶναι! Τὸ θελήσατε κι' ἔγινε. Τί νὰ κάμω; Στὸν οὐρανὸ γραμμένο νὰ δῇ θαμὰ τὴν ὑπαρξὴ τῆς ἡ χωριατοπούλας».

Τοῦ τᾶλεγε ἀπὸ τὴν κεριακὴ, πρώτη τοῦ Ἀπρίλη, μιὰ μέρα πού τόντις ἀκολούθησε θαμὰ, δηλαδή πού ἡ Κατινούλα ἔμεινε ὅλο τὰ πόγεμα σηκωμένη καὶ πλάγιασε μόνον στὶς ἐννιά, καθῆσε μαζί του καὶ στὸ τραπέζι, ἀπαράλλαχτα ὅπως καὶ στὴν ἀρχὴ ἀρχῆς, πού τὴν ἔφερε στὸ Μπ... Δὲν μπορούσε ὁ κακόμοιρος νὰ τὸ πιστέψῃ, καὶ τέτοιες χαρές, πού

21 καί, μὴν μπορώντας νὰ γίνῃ ἀληθινὴ ἀριστοκρατία ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχε ἀρκετὴ φυλετικὴ διαφορὰ μετὰ τῶν κλεφτῶν καὶ τοῦ ἄλλου λαοῦ, κατάντησε πλουτολογικὴ—κλέφτικη πάντα—βουλευτοκρατία. Ἡ ἀληθινὴ βουργησιακὴ τάξῃ δὲν εἶναι στὰ πρᾶγματα—ἡ πολὺ λίγο. Κ' εἶμαι βέβαιος πὼς ἂν οἱ Χιώτες, Κεφαλλονίτες καὶ λοιπὲς καθαρὰ ἐμπορικὲς τάξεις κυβερνοῦσαν τὴν Ἑλλάδα τ' ἀποτελέσματα θὰ εἴτανε σημαντικὰ καλλήτερα—στὴ διοίκηση τουλάχιστο καὶ στὴ δικαιοσύνη. Τὸ μῖσος ποὺ βαστοῦνε ἀκόμη οἱ κλέφτες-βουλευτάδες γιὰ τοὺς «ἀμογενεῖς» εἶναι τρανὴ ἀπόδειξις αὐτῆς τῆς ἀλήθειας.

* Συμφωνῶ μὲ τὸν κ. Σκληρὸ πὼς χρειάζεται μὲ τὴ βοήθειαν τοῦ λαοῦ—καὶ μάλιστα μὲ τῆς καθαυτῆς πλουτοκρατίας κατὰ τὴ γνώμη μου—νὰ βιάσουμε τὴ βουλευτοκρατία νὰ ζυγνήσῃ ἀπὸ τὴν παρασιτικὴ τῆς νάγκη. Κι ἀκόμα πέρα πάνω συμφωνῶ μαζί του πὼς ἐμεῖς οἱ δημοτικιστὰδες σπαταλοῦμε πολὺτιμο καιρὸ σὲ ποίηση καὶ θεωρίες. Ἀλήθεια εἴτανε φυσικὸ ν' ἀρχίσῃ ὁ πόλεμος σὲ καθαρὰ φιλολογικὸ κύκλο γιὰτὶ ἐκεῖ μένει ἐλάχιστη ἡ εὐτύχη, μὰ τώρα ἄρχισε μιὰ κίνησις πρὸ θετικῆς καὶ ἐλπίζω γλήγορα νὰ δοῦμε τοὺς λυρισμούς νὰ γίνονται ἔργα. Εἶναι θαρρῶ ἀναντίρρητο πὼς ἡ δημοτικὴ εἶναι μόνον ἓνα σύμβολο τοῦ ἀγῶνος κατὰ τῆς γενικῆς ψευτιάς καὶ πὼς γιὰ νὰ πετύχῃ ἡ μεταρρύθμιση χρειάζεται φανατικὴ πολεμικὴ σ' ὅλα τὰ κοινωνικὰ ζητήματα. Κ' εἶμαι βέβαιος πὼς ἀπὸ τοὺς δημοτικιστὰδες θὰ βγοῦνε μὲ μέρη οἱ πολιτικοὶ ποὺ θὰ ἐδηγήσουν τὴν ἀναγέννησιν.

Ἐνα μοναχὸν θὰ κρατηρήσω τοῦ κ. Σκληροῦ. Δὲ φαίνεται νὰ δίνῃ ἀρκετὴ προσοχὴ στὴ φυλὴ. Οἱ οικονομικὲς ἀνάγκες ποὺ φέρνουνε τὴς κοινωνικὲς ἀλλαγὰς ἔχουνε φυλετικὰ αἷτια. Ἐννοῶ μ' αὐτὸ πὼς γιὰ νὰ προχωρήσῃ καὶ νὰ δυναμώσῃ μιὰ κατώτερη τάξῃ πρέπει πρῶτα ν' ἀνακατωθῇ ἀρκετὰ μὲ τοὺς ἀριστοκράτες ὥστε νὰ καλητερέψῃ τὸ αἷμα τῶν ἀδύνατων καὶ νὰ χαλάσῃ τὸ αἷμα τῶν ἀφεντάδων. Κ' ἔτσι καθὲ κοινωνικὴ ἐπανάστασις σημαίνει πὼς τὸ ζωντανὸ τὸ αἷμα ἐσταξε σιγὰ σιγὰ καὶ χύθηκε ἀπὸ τοὺς ἀπάνω καταχτητὰδες στους κατω νικημένους. Ἄν αὐτὸ σφῆρῃ στὸν πολιτισμὸν—τουλάχιστο ἔτσι γίνεται—καὶ τί ἀποτελέσματα θὰ φέρῃ, καθὼς καὶ τί φυλετικὴ πολιτικὴ ἔπρεπε ν' ἀκολουθῇ ἡ Ρωμισμὸς, εἶναι ζητήματα πολὺ δυσκολοῦστα γιὰ νὰ τὰ καταπιεσθῶ σ' ἓνα κριτικὸ ἄρθρο. Ὅπως κι ἂν εἶναι δὲν πιστεύω νὰ βρεθοῦνε ἀλαθευτὲς οἱ σοσιαλισ-

τὶς ἔψαχνε πρὸ κατάβραχά λιγὰκι στὴ συνείδησίν του, θάβλεπε πὼς ἡ συνείδησίν του πρόσταζε πιμωνή, πρόσταζε πιμωνή, δὲ θὰ παραιτοῦσε τὴν Κατινούλα, θάβρισκε τὴν ἀλήθεια, θάβρισκε τὴν ὑγείαν.

Παρατηρήθηκε πὼς ὅταν ἀκολουθεῖ κανεὶς τὴν ἴσιν τῆς στράτας, τῆς στράτας ποὺ τοῦ χαράζει τὸ παντοδύναμο Χρὲος, δὲν προσέχει μήτε στίς πέτρες, μήτε στὰ γκάζια ποὺ θάνατωσιν, παρὰ νοιώθει μέσα του μιὰ σίγουρη ἀπέραντη χαρὰ ἡρωϊκὴ. Περιέργου ποὺ ὁ Ἀντρέας καμιά χροὰ δὲν ἐννοίωθε. Ὁ Ἀντρέας εἴτανε τσακισμένος. Τσακισμένος! Νὰ, ἡ λέξις ἀφ' ἧς ποὺ καὶ μοναχὸς του τὴν ἔλεγε, τοῦ φαίνότανε σὰ νὰ τοῦ δῆλωνε καὶ τοῦ ἰδίου τὴν ψυχικὴ του τὴν κατάστασις. Τὴν ἱζάνισιν, ποὺ τοῦ ἔκοψε τὴν ἡθικὴν του τὴν ἐνέργειαν, τὴν αἰστανότανε παντοῦ στὸν ὄργανισμὸν του. καὶ στὴ σάρκα του καὶ στὰ κόκαλά του. Κάτι, ἓνα κάτι ἀπερίγραπτο, μυστικὸ, ἄβυσσος λὲς καὶ τσακίστηκε στὸν Ἀντρέα, λὲς καὶ κρυφὰ κρυφὰ τοῦ διάλυσε τὸ εἶναι του. Ἀναμελετοῦσε μὲ τὸ νοῦ του ὅλη τὴν ὑπαρξήν του. Ὁ κανόνας, τὸ κάτω κάτω, στάθηκε ὁ μέγας τοῦ ὁδηγός, ἡ μεγάλη του ἡ πίστις. Καὶ μήπως δὲν εἶχε δίκιο; Μήπως χωρὶς τὸν κανόνα μπορεῖ τίποτις νὰ ὑπάρξῃ; Κοίταξε, ἔχι πιά τοὺς πλανήτες,

στικὲς θεωρίες ὅσο ὑπάρχουνε φυλετικὲς διαφορὲς—δηλαδὴ διαφορὲς στὸ χραχτήρα, στὸ κορμὶ καὶ στὸ μυαλό. Καὶ γι' αὐτὸ τὰ κοινωνικὰ προγράμματα μένουν ἀνέφελος φαντασίαι ὅσο οἱ ἄνθρωποι δὲν ἀλλάζουν κι ὅσο δὲ γίνεται μόνον τῆς ἀναγκαστικῆς μιὰ καινούρια ἰσορροπία στίς κοινωνικὰς τάξεις.

Μουσούρι (Ἱμαλία) 29.10.07.

ΕΡΜΟΝΑΣ

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΩΝ ΔΥΣΤΥΧΙΣΜΕΝΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Τοῦ ἀγαπημένου Δημήτρη.

“Ὅλα στημένα γύρω μας κι’ ὅλα ἀπλωμένα,
Ἔτσι χωρὶς αἰτία καμμιὰ, λόγο κανένα,
Τὰ δίκτυα τὰ περίπλοκα σφιχτοδεμένα,
Τὰ ραντισμένα μὲ τὸ αἷμα μας—τὸ ἓνα.

Δὲς οἱ τεχνίτες οἱ καλοὶ πὼς τᾶχουν πλέξει,
Μὲ πόση τάχα ὑπομονὴ δὲν τᾶχουν βρέξει,
Ποὺ τοὺς ἀξίζει κι’ ἀπὸ μᾶς, δίχως μιὰ λέξη,
Τὸ αἷμα μας στὰ δίκτυα τοὺς ὅλο νὰ τρέξει.

“Ὅμως καὶ τᾶλλα πράγματα ποὺ ἦρθαν κατόπι,
Κάμαν τὰ ποὺ δὲν μπόρεσαν πιδέξιοι τρόποι,
Καὶ δούλεψαν τὰ δίκτυα μας θεοὶ κι’ ἀνθρώποι,
Ποὺ πιά γιὰ νὰ τὰ σπάσουμε μάταιοι οἱ κόποι.

Μ. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΛΗΘ ΤΟ ΝΕΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Dum spero spiro

Ὁ καθὲς λαὸς τὴν καθὲ ἐποχὴν κυβερνήθηκε οὐσιαστικὰ ἀπὸ μιὰν Ἀκαδημίαν. Οἱ ἀκαδημαῖκοι ἦταν παντοῦ καὶ πάντοτε οἱ γνησιότεροι ἀντιπρόσωποι τῶν ἰδεῶν ποὺ κυριαρχοῦσαν τὴν ἐποχὴν. Εἶναι, δηλαδὴ, οἱ ἀκαδημαῖκοι, οἱ συντηρητικοὶ πρόμαχοι παλαιότερων ἰδεῶν, γιὰτὶ μιὰ ἰδέα γιὰ νὰ γίνῃ κυρίαρχη θὰ πεῖ πὼς πᾶλιν.

Καὶ τὸν τόπο μας λοιπὸν σήμερον τὸν κυβερνοῦν κυρίαρχες ἰδέες καὶ προλήψεις, ποὺ ἀποκρυσταλλώθηκαν στίς ἀσπρόμαλλες κεφαλὰς καὶ σαρκώθηκαν στίς λιγυρμένες ἀπὸ τὰ χρόνια κορμωσασίαι τῶν ἀκαδημαϊκῶν, ποὺ προεδρεύουν καὶ τυπικὰ σὲ ὅλες τὴς κοινωνικὲς, φιλολογικὲς καὶ φιλεκαπαιδευτικὲς ἐταιρίαις μας.

Ἐχι τὰ σκέρια τὰρίφνητα τῶν ἀστεριῶν στους οὐρανούς, ἔχι τὸν κόσμον, κοίταξε τὸ πλάσμα τὸ πιὸ ταπεινὸ, κοίταξε καθὲ ὄντο, καὶ θὰ δῆς πὼς γιὰ νὰ κινῶνται, γιὰ νὰ εἶναι, πρέπει ὅλα τᾶτομα τῆς ὕλης, τὰ ἀφαντὰ τους τὰ μύρια, ὅλα τους ὅλα, ἓνας κανόνας νὰ τὰ συγκρατᾷ, ἓνας κανόνας νὰ συγκρατᾷ τὸ κρούσταλλο τᾶψυχο καθὼς καὶ τὸν ἄνθρωπον τὸν ψυχωμένο. Ἐνα σύστημα καθὲ πλάσμα καὶ νόμος τῆς δημιουργίας ὁ κανόνας. Ἡ γεωμετρία. Καὶ στὸ βίον μας τὸν πολιτισμένον, ποιά εἶναι ἡ παντοτινὴ μας ἡ μάχη, ποιά ἡ τάξις μας, ποῖο τὸ πάσκιμά μας τὸ αἰώνιον; Νὰ κανονίσουμε μαζί μὲ τὸν ἀνθρώπινον τὸ βίον, γύρο γύρο, καὶ τὴν περιθωρίωσιν τὴν πλάσιν. Ὅταν τὸ καταφέρουμε, τότες καθαφτὸ θὰ γυμνίσουμε τὸν προορισμὸν μας.

Προσπάθησε κι ὁ Ἀντρέας, μὰ τί κατάφερε; Χαλάσματα ξάνοιγε παντοῦθε καὶ σωρούς. Χάλασμα, πρῶτο χάλασμα, ἡ Ὀλία του. Χάλασμα ἡ Κατινούλα, ποὺ γλύτωσε, βέβαια, μὰ μὲ τὴν ὑγείαν τῆς καταστραμμένη. Χάλασμα τώρα κι ὁ ἴδιος, ποὺ πέρα γιὰ πέρα πήγαινε ἡ δύναμή του, πήγαινε ἡ δουλειά του. Καὶ γιατί; Γιὰ τίς ἀταξίες, γιὰ τίς ἀκανονισίαι τῶν ἀνθρώπων, γιὰ ἓνα σταθμάριον τοῦ Μπ..., γιὰ ἓνα τραῖνο, γιὰ ἓνα παιδί ποὺ ἔβαζε δ-

Οἱ σεβάσμιοι αὐτοὶ κύριοι, ὅπως εἶναι φυσικὸ, διοικοῦν μὲ τὸ πνεῦμα τῆς περασμένης πλέον ἐποχῆς τους, μὲ ἀντιλήψεις χτισμένες μὲ παλιὰ πλέον ὕλη, γιὰτὶ τὸ μυαλό τους, κι’ ἂν εἶχε ἀκόμα τὴ δύναμιν νὰ δουλέψῃ γιὰ νὰ κατανοήσῃ τίς ἀνάγκες τῆς σημερινῆς ἐποχῆς καὶ τίς νεόβλαστες ἰδέες, δὲν μπορεῖ ν’ ἀντιτάξῃ σὲ πολὺχρονας συνήθειαι τῆς σκέψεως παρὰ μιὰν ἀδυνατότατη ἀντίστασις.

Ὁ φυσικὸς αὐτὸς νόμος εἶναι φανερός καὶ γενικὸς. Ἐξακολουθεῖν λοιπὸν νὰ μᾶς κυβερνοῦν οἱ ἀκαμαῖκοι μας ἔχι βέβαια χάρις στοῦ μυαλοῦ τους τὴν παραγωγικὴν δύναμιν, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμιν ποὺ τοὺς παρέχει τὸ γόητρο τῆς ἀπὸ καιρὸ θεμελιωμένης προσωπικότητος. Δυστυχῶς τὸ γόητρο, ποὺ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὸν ἄνθρωπον στὴν ἀρχή, δὲν κρατεῖ καὶ τὸ μυαλὸ δυνατό.

Γιὰ τοῦτο δίκαιον εἶναι νὰ συμπεράνουμε, ὅτι ἀπὸ τοὺς πνευματικὸς ἀρχηγούς μας ὁ καθένας ἀμῆτε χεῖρονα—οὔτε κρέσσονα ἀλικίας—νόον φέρβεται—γλῶσσαν τε.—»

Ὑπάρχει λοιπὸν καὶ στὴν Ἑλλάδα, ὅπως ὑπῆρξε παντοῦ καὶ πάντοτε, μιὰ οὐσιαστικὴ ἀκαδημία, ἡ συντηρητικὴ δύναμις, ποὺ ἀντιπροσωπεύει τίς γέρινες ἰδέαις μιᾶς πνευματικῆς ἐποχῆς, ποὺ ξέρουμε ὅτι τὴν ἀνάθρεψε ὁ Δασκαλισμὸς καὶ τὴ συγκλίνουσα ὁ Ρωμαντισμός. Ἡ διπλοπρόσωπη, δηλαδὴ, Ψευτιά.

Ἀλλὰ στὰ προοδευτικὰ κράτη παρεκτός τῶν παλιῶν ἰδεῶν ἀντιπροσωπεύονται, ἀπὸ μαχητὰς νεωτεριστὰς, καὶ οἱ σύγχρονες ἰδέαις, οἱ μητέρες τοῦ μέλλοντος. Οἱ σωστοὶ ὅμως νεωτεριστὰς—τὸ λέμε ἀμέσως—διακρίνονται ἀπὸ τὸν ἀκριβόλογον καθορισμὸν τῶν ἰδεῶν τους καὶ ἀπὸ τὸν βαθύτατον ἐνθουσιασμὸν τους γι’ αὐτὰς.

Οἱ νεωτεριστὰς, δηλαδὴ, εἶναι μελετημέναι καὶ φωτεινὰ μυαλά. Γιατὶ καὶ τὸ ξελαγάρισμα τῆς ἰδέας καὶ ὁ βαθὺς γιὰ τὴν ἰδέαν ἐνθουσιασμός, ποὺ δὲ θὰ γνωρίσῃ ποτέ τὸν κόρον, εἶναι ἀκολουθήματα τῆς φωτεινῆς μελέτης. Καὶ πραγματικῶς ἀκριβόλογος σημαίνει, ὅτι μὲ τὴ μελέτη καὶ μὲ τὴν προσοχὴ νικῆθηκε ἡ ἀσυναρτησία, τὸ μεγάλο αἷτιον τῆς ἐπιπολαιότητος. Ἐπομένως ὁ ἀκριβόλογος καθορισμὸς τῆς ἰδέας φέρνει τὸν ἐνθουσιασμὸν τὸν βαθύ, ποὺ περιέχει τὴ σταθερότητα καὶ τὴν ἐνεργητικὴ ἐπιμονή, ποὺ δὲν περιορίζεται μόνον στὸ νὰ διατηρήσῃ κατὶ ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ προσδέξῃ.

Στὴν Ἑλλάδα κι’ ἂν ἔχουμε τέτοιους ἀνθρώπους δυστυχῶς δὲ μᾶς εἶνε γνωστοὶ ἀπὸ τὴ δράσιν τους.

λα τᾶταχτα, ὅλα τάνοντα μὲ τὸ νοῦ του, γιὰ τοὺς γιατροὺς ποὺ τοῦ ἀμελήσανε ἢ ποὺ τοῦ σακατέψανε τὴν ἄρρωστίαν του, τέλος καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ μὲ τὴ λατρεία τοῦ κανόνα σφαλοῦσε τὰ μάτια του καὶ ἔφτανε στὰ κανόνισα. Τώρα τουλάχιστο καταλάβαινε ὁ Ἀντρέας πὼς τὸ νόημα τὸ σωστὸ τοῦ κανόνα ἴσως νᾶναι ἡ ἀγάπη. ποὺ καὶ δάφτη τὰ πάντα συγκρατᾷ. Ἦθελε μὲ τὴν ἀγάπην νὰ σώσῃ τὴν Κατινούλα, καὶ συνάμα γεννιότανε στὰ σπλάχνα του παράξενος πόθος, πὼς ἅμα τὴ τῶσιν, καλὸ νὰ γύρῃ τὸ κεφάλι του καὶ νὰ ἡσυχάσῃ. Κακὸ πρᾶμα ὁ θάνατος δὲν εἶναι, ὅπως τὸ φαντάζονται πολλοί, μάλιστα γιὰ τὸ πνεῦμα τὸ μεγάλο. Ἐρχεται μιὰ στιγμή ὅπου ἓνας ἄνθρωπος προχώρησε τόσο πολὺ, ἂν καὶ νέος ἀκόμη, στὴν ἐπιστήμην καὶ στὴ σοφίαν, ποὺ τὸ βλέπει πιά ἑστέρα τί πρέπει νὰ γίνῃ γιὰ νὰ λᾶξῃ ὁ κόσμος καὶ καθὲ μέρη πονεῖ ποὺ ὁ κόσμος δὲν ἀλλάζει. Νοιώθει τὴ σωτηρίαν ἐκεῖ ποὺ δὲν τὴ νοιώθουνε οἱ ἄλλοι καὶ τότες ὁ θάνατος τοῦ σφῆρνει, γιὰ νὰ τοῦ σῇσῃ τὴ λαχταρισμένην του τὴν ψυχή.

Ὁ Ἀντρέας πιθανὸν νὰ εἶχε φτάσει σὲ τέτοιο σημεῖον. Μπορεῖ πάλι νὰ πεθυμοῦσε τὸ θάνατον καὶ γιὰ λόγους ποὺ θὰ δοῦμε κατόπι. Ὅταν ὅμως

Ἄς χτυπήσουν κι' αὐτοὶ μιὰ φορὰ μὲ τὸ χέρι τους τὸν κώδωνα τοῦ κινδύνου, γιὰ νὰ μᾶς δείξουν τὸν ἀσύγκριτο ἔχθρό μας τὸ Δατκαλισμὸ καὶ νὰ μᾶς μάθουν νὰ ἐκτιμῶμε τὸν κίνδυνο ἀπὸ τὴν κυριαρχία του στὸ σχολεῖο. Κι' ἄς μᾶς μάθουν, ὅτι ἡ σημερινὴ Ἐκπαίδευση θεμελιώσε καὶ ὑποθάλπει τὴν πολιτικὴ γιὰ τὸ καρδέλι, τῆς συναλλαγῆς καὶ τῆς ρουτίνας. Γιατί βγάζει καὶ θὰ βγάλει ἀπὸ τὸν κόρφο τῆς γραμματισμένων, ποὺ θὰ ζήσουν ὡς μισθωτοί, καὶ δημοκόπους φύλακες ἐξ ἐπαγγέλματος τῶν σακροσάντων, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν τὴν ἱκανότητα νὰ κάνουν καμμιὰ δουλειά.

Ὅλλοι αὐτοὶ — πολλοὶ ἢ λίγοι — ἄς χτυπήσουν μὲ σταθερὸ χέρι τὴν καμπάνα τοῦ ἀληθινοῦ κινδύνου, γιὰ νὰ μᾶς γλυτώσουν ἐπὶ τέλους ἀπὸ τοὺς ἀγύρτες κυριανοκροῦστες, ποὺ χαλοῦν ἄδικα καὶ ἀδιάκοπα τὴν ἡσυχία τοῦ κόσμου μὲ παράλογες καὶ παράκαιρες προειδοποιήσεις φανταστικῶν κινδύνων. Ἄς μᾶς ἀπαλλάξουν ἀπὸ τὰ φαντάσματα ποὺ μᾶς ἐπιδειχνουν οἱ ἔλεεινοὶ σωζίνισται τοῦ δασκαλισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ σταθερὸς πόλος, ποὺ ὁλόγουρτά του στριφογυρίζουν ὅλα τὰ κουρελιασμένα σκιαχτρα τῆς ὑστερικῆς καὶ χλωραναιμικῆς σημερινῆς Ἑλλάδας.

Ἄς μᾶς ἐπιδείξουν αὐτοὶ τὴ πραγματικὴ κατάσταση μᾶς, ὑπερνεκρώντας κάθε φυσικὴ μᾶς τάση γιὰ τὰ ὄνειρά μας ἀδικαιολόγητα. Κι' ἄς μᾶς ὁδηγήσουν στὸ δρόμο τῆς σωτηρίας, ποὺ πρέπει μόνοι μας νὰ τὴ δημιουργήσουμε, ἂν μπορεῖ ἀκόμα νὰ σωθοῦμε.....

Οἱ τελευταῖες φράσεις εἶναι αὐτές ποὺ μεταχειρίσθηκε ὁ Φίχτε, μιλώντας στὴν τάξη τῶν μορφωμένων, μὲ τὴν ἐλπίδα — καθὼς ἔλεγε — νὰ ἐννοηθεῖ ἀπ' αὐτοὺς, ὥστε νὰ θελήσουν νὰ γίνουν οἱ σημαιοφόροι τῆς Ριζικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Μεταρρυθμίσεως, ποὺ ἐπρότεινε στοὺς συμπατριῶτες του γιὰ μέσο σωτηρίας τῆς Γερμανικῆς πατρίδας.

Οἱ μορφωμένοι ἔκουσαν τὸ Φίχτε. Καὶ ἡ Γερμανία ἔγινε αὐτὴ ποὺ εἶναι σήμερα. — Ἔτσι λέει ἡ Ἱστορία.

(Στ' ἄλλο φύλλο τελιώνει)

QUO VADIS ?

Ἡ μεσανύχτια τελετὴ ἐκοροπίστη

Καὶ τῆς Ἀδῆς τὸ γέλιο ἀκόμα δὲν ἐφάνη

Σὰν τὸν κἀπνὸ τὸ σκότος πάει ἀγνίζοντας

Πρὸς τὸ ἄφταστο τοῦ Σύμπαντος λυμάν.

τοῦ πλημμυρίζανε τὰ στῆθια, ἐμελλε κάμποσες φορές νὰ τίς ἀπολάβῃ, ἐπειδὴ καὶ τὸ σάββατο, ἐφτά τοῦ Ἀπρίλη, ποὺ εἴτανε ἀπὸ τὰ πρῶτα ἡμέρα τῆς μνημόσυνά του, ἡ μερομηνία τῆς παντρείας, ταξιδιώθηκε νὰ σεργιανίσῃ τὴν Κατινούλα μὲ τὰ μάξι ὡς τὸ λιμάνι. Ἐκεῖνὴ τὴ βραδεῖά, δὲν τὸ εἶπε τῆς Κατινούλας, μὰ ὅταν τραβήχτηκε στὴν κάμερή του νὰ κοιμηθῇ, τὸν πῆραν τὰ κλάματα, ὅχι ἀπὸ λύπη, μόνο ἀπὸ τὴ χαρὰ τὴν περισσὴ καὶ ἡ καρδιά του χτυποῦσε χτυποῦσε δυνατὰ, λὲς καὶ ἤθελε νὰ σπασθῇ. Τὸν τζάκιζε τὴν χαρὰ καὶ ἡ χαρὰ.

Ὡς τίς δέκα τοῦ Ἀλωνάρη ἀπὸ τίς ἑντεκα τοῦ Μάρτη, ὁ Ἀντρέας, ὦρα τὴν ὦρα καὶ στιγμὴ τὴ στιγμὴ, νοσήλεψε τὴν Κατινούλα. Δὲν περιγράφονται οἱ χίλιες φροντίδες, οἱ ἀκατάπαφτες οἱ ἐννοίες. Νόμιζε πὼς ἔδλεπε ὄνειρο, γιὰτὶ ξαναζοῦσε ἄρτερο χειμῶνα σὰν τὸν περασμένο στοὺς Παρίσι, ὅταν ἀπὸ τὸ πρῶτὸ στὸ βράδι ἔτρεχε στῆς Κατινούλας, μὲ τὴ διαφορά, τὴ διαφορά τὴ μακαρισμένη ποὺ τώρα δὲν πολεμοῦσε νὰ τῆς βγάλῃ τὴν πνευμονοφρίά της, ἀφοῦ δὲν εἶχε, παρὰ τὴν ἔδλεπε πιά μὲ τὰ σωστά της νὰναβρώνῃ. Τὸ μόνο ζήτημα γιὰ τὴν Κατινούλα, νὰ παχαίνῃ, νὰ κάμῃ δύναμη. Ἐννοεῖται πὼς ἡ δουλειὰ δὲν πῆγαινε πάντα νερό. Ὑστερὶς ἀπὸ τέτοιαν ἀνεμο-

Τῆς Ἀρκτον ἐκλείσανε τὰ βλέφαρα
Μηδὲ ποὺ κράζει πιά τὸ ὄρνιθι
Ὡς καὶ ἡ Ἀμαρτία πλέον ἐβαλάντωσε
Κι' ἀποκοιμήθη.

Καὶ σὺ, ποῦ πῆς, ὦ Ἀνήμερη,
Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ κοιμάμεν' ἄνθη;
Δὲν σὲ ταραίζουν τὰ τρεμάμενα
Τῶν Ἑσπερίων σχήματα, Ἐδρανάνθη;

Ἡ Ἀργεῖα δὲν εἶσαι σὺ ἡ κακόβουλη
Καὶ μήτε καὶ ἡ Δοκούστα τῶν Ρωμαίων
Ξέρω τὴν κατάσπρη ψυχούλα σου
Σύμβολον ἁνθίων τροπαίων.

Ποῦ πῆς, ὦ σχῆμα αἰθέριον,
Μ' ὁσπερὺς ἀνθὸς στὴ μαύρῃ κόμῃ;
Πάνω ἀπ' τὴν Πολιτείαν ποῦ ἐκοιμήθηκε
Τὴ νὰ γυρεύῃ ἡ θλίψη ἀκόμῃ;

Κυτῶς στὸ βράχιο ποὺ πυργώνεται
Κάποιος Ἰδέας τὸ λευκὸ κάστρο,
Ποῦ στὴν ψυχὴ σου φῶς δὲν ἔριξε
Οὐδ' ὅσο ἐν' ἄστρο.

Ἀπιστῇ! ἡ Πίστις σὲ παράτησε
Κι' ὅλο μακραίνει καὶ δὲ φτάνει
Καὶ τοῦ Κιντύνου πῆς τὸ σημάτωρο
Νὰ βρῇς καὶ νὰ σημάτῃς.

Μὰ ἡ Πολιτεία πλέον ἐπὶόντισε
Καὶ μέσα σου κοιμᾶται βουλιγαγμένη
Κι' ἔτσι καὶ ὁ Κιντύνος δὲ θ' ἀκουστῇ
Μόνον ἐντὸς σου θ' ἀπομένῃ.

Καὶ σὺ θὰ τρέχῃς πάντα, ὦ Ἀνήμερη,
Ἀνάμεσ' ἀπὸ τὰ κοιμάμεν' ἄνθη
Γύρω ἀπ' τὸν Ἑσπερίων τὰ τρεμάμενα
Τὰ σχήματα, Ἐδρανάνθη.

ΑΙΜΥΛΙΑ ΚΟΥΡΤΕΛΗ

ΕΓΓΛΕΖΙΚΟΙ ΘΥΜΟΙ

Σείστηκε πάλε καὶ τράνταζε πέρα ὡς πέρα τ' ὁμορφὸ τὸ Νησί τῆς Ἀφροδίτης μὲ τὸν Ἑγγλέζο Ὑφυπουργό. Ἡ ἐπίσκεψις τοῦ κ. Τσέρτσιλλ ἔδωκε ἀφορμὴ, ὥστε οἱ Κυπρίαιτες νὰ διαλαλήσουν καὶ πάλι τοὺς ἐθνικοὺς τοὺς πόθους, ποὺ μὲ τόση κλεισμένη εὐλάβεια στὰ φυλλοκάρδια τοὺς μέσα, κι' ὅλοῦθε στὸ ὠραῖο Νησί, παντοῦ ὅπου πῆγε ὁ ἐπίσημος ξένος, τίποτα δὲν εἶδε παρὰ τὴν Σημαία τὴν Ἑθνικὴν, καὶ τίποτα δὲν ἔκουσ' ἄλλο, παρὰ τὸ Ἀζήτω ἡ Ἐνωσῇ ποὺ βροντοφῶνα καὶ μὲ θέρμη ἀσυνείθιστη πιά σ' ἡμᾶς τοὺς ἐλεύθερους, τοῦ φώναζε ὁ Κυπριώτικος ὁ λαός.

Ζάλη, δὲ στρώννεται ἡ θάλασσα γιαμιὰς. Τὰ σφιγμένα τοῦ στομαχοῦ τοῦ ἀφηνισμένου ἑξακολουθῶσαν ἀκόμῃ. Περισσότερο ἀπ' ὅλα, ὁ βήχας ἀνησχοῦσε τὸν Ἀντρέα. Πολλὴ δὲν ἔβριχε, δὲν ἔβριχε κάποτε ἀλάκαιρες βδομάδες, μὰ τὸ πλεμόνι δὲν ἤθελε νὰ γειάνῃ ὅπως καὶ ἂν εἶναι, τὸ πλεμόνι ἔπαθε ποὺ ἔπαθε, φλεγώθηκε λιγάκι στὴν κορφή του.

— «Κύριε Ὀλπιέρη μου, τοῦ ἔλεγε ὁ κ. Κούρης, γιὰ τὸ πλεμόνι νὰ μὴν ἰδρώτῃ τὰρτί σας καὶ ποτέ του νὰ μὴ γειάνῃ, ἔσας νὰ μὴ σὰς μέλῃ. Ἀκούτε με, τὸ σημαντικὸ, νῆχ' ὅρεξη, νὰ τρώῃ!»

Ὅσο γιὰ τὴν ὁρεξί, παρὰ πᾶν ὁ Ἀντρέας δὲν εἶχε. Ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη καὶ κάτω, ἕνα χάξι τὸ φαγί της. Τοῦ κακοῦ. Τῶνοιωθε, τὸ καταλάβαινε, εἴτανε καὶ ἀντιλήχτο πὼς τὰ βάζαν τῆς Κατινούλας τελειώσανε ἀρκετὰ πόρερε τὸ παιδί. Τὰ ἱστορικὰ τῆς καταντούσαν ἀπλά, καταντούσαν ἀνιστόρητα, ποὺ νὰ πῆς δὲν εἶχες τίποτις νὰ δηγηθῆς, καὶ γιὰ τὸν ἄρρωστο μεγαλήτερη ἐφτυχία δὲν ὑπάρχει παρὰ νὰ σωπαίνῃ ὁ ἱστοριογράφος. Ὁ κ. Σεβιλὰς κουνούσε τὸ κεφάλι του καὶ ἀφτός, μ' ἕνα χαμόγελο παραξένο. Δὲν τοῦ τόταζε βητά, σὰ νὰ μουρμούριζε ὅμως κάτι μὲς τὰ δόντια του, ἐνῶ τῆς τσιμποῦσε τὰ μάγουλα καὶ τὰ σκέλια, νὰ δοκιμάσῃ πᾶ-

Κι' αὐτὰ ὅλα καλὰ βέβαια καὶ ἄγρια. Μ' ἀφοῦ ὁ Ἑγγλέζος ὁ διπλωμάτης εἶχε τὴν εὐγένεια, ἡ καλύτερα τὴν πολιτικὴ τέχνη νὰ δεχτῇ μ' εὐχαρίστηση φαινομενικὴ ὅλες ἐκεῖνες τίς ἐθνικὲς ἐκδηλώσεις, οἱ φίλοι μας οἱ Κυπριῶτες εἶχανε, νομίζουμε, χρέος νὰ σεβαστοῦνε, ἂν ὅχι τίποτε ἄλλο, αὐτὸ τουλάχιστο τὸνομά του. Μὰ οὐτ' αὐτὸ δὲν τὸ γλύτωσε.

Ἀφοῦ τὸν τριγύριζαν μὲ σημάδες Ἑλληνικῆς, κι' ἀπλώσανε ὡς ἐκεῖ κάτω τὴν Ἑλλάδα τῶν ὁνείρων μας καὶ τῶν δικῶν τους, οἱ Κυπριῶτες θελήσανε κι' αὐτὸ τὸνομά του νὰ ἐξελληνίσουν. Κ' ἔτσι ὁ κ. Winston Churchill σ' ἕνα γράμμα τοῦ Πατριάρχου Γυμνασίου, γραμμένο τ' ἀρχαῖα τάχατες γλώσσα, χαιρετίζεται ὁ δύστηνος μὲ τίς ἀμήμητες αὐτὲς δοτικῆς: «Τῷ κ. Οὐδίνστουν Σορσίλλω!!!»

Ὁ Ὑφυπουργὸς λαβαίνοντας τὸ δασκαλικὸ γράμμα, ῥώτησε, λέγουνε, σὲ ποιὸν ἐστέλλετο τὸ ἔγγραφο, γιὰτὶ φυσικὰ δὲν μποροῦσε νὰ νὰ φανταστῇ, πὼς Σορσίλλος εἴταν ὁ ἴδιος ὁ Τσέρτσιλλ. Κι' ἀφοῦ εἶδαν κι' ἀπέειδαν νὰ τονε πείσουν, πέταξε μὲ θυμὸ τὸ ἔγγραφο τὸ σχολαστικὸ. καὶ εἶπε πὼς ἐπιτρέπει κάθε ἐκδήλωση λαϊκὴ, ἔστω καὶ ἐκνῆτις τῆς Πατρίδας του, μὰ πὼς ἐννοεῖ νὰ βρασιῇ ψηλότερ' ἀπὸ κάθε περιπαίξιμο τὸ τίμιον τὸνομά του.

Κι' εἶχε, θαρροῦμε, ὅλα τοῦ κόσμου τὰ δίκια νὰ θυμώσῃ ὁ ἄνθρωπος, γιὰτὶ ἕνα οἰκογενειακὸ ὄνομα δὲ παρὰδίνετ' ἐπιτέλους ἔτσι τὸ ἔλεος τοῦ καθε Μιστριώτη ἢ Μιστριωτάκου γιὰ νὰ ἐφαρμόσῃ ἀπάνου του τὴν προγονικὴ του σοφία.

ΧΥΔΑΙΟΜΑΝΗΣ

ΜΩΣΑΪΚΑ

D' APRÈS SHUMANN:

Θὰ νὰ περάσουνε καιροὶ καὶ χρόνοι — δίχως ἄλλο
Πάμπολλοι αἰῶνες — ὁ οὐρανὸς ποὺ θὰ εἶναι σὲ μεγάλο
Πένης, φορώντας μοναχὰ μαντίλα λιλά μὲ γύρα
Πορφύρενη, σὰ βασιλεὺς μὲ πένθηρη πορφύρα:
Μιὰ κουκουβάγια μουσικὴ θὰ περνοῦται ὡς πέρα
Τὰ κύματα μὲ τοὺς ἀχόους τοῦ περναμένου ἀγέρα....

Καὶ θὰ εἶναι δέλι — κάπου ἐκεῖ θάπλωνει ἐν' ἀκρογιάλι —
Ἐνθ' ἀπ' τὸν πέπλο τῶν χρόνων ἴδια, ἄφαντη, καὶ πάλι
Σὰν πρῶτα, θάχρυσανται μὲ τοῦ πέπλου τὸ χρῶμα
Τοῦ ἀνῆσυχον καὶ ὁρμητικῶν ποτῶν σποσειδιᾶσαι ἀκόμα....

Δέντρα μεγάλα, σκυνθρωπά, στὴν ἀμμουδιά ἕνα θορήνο
Μέσ' ἀπ' τὰ φύλλα τους θὰ λέν — τί κλήμα θὰ εἶναι κείνο! —
Τὸ μαγικὸ τοῦ τῶνομα, ποὺ σὲ ἀκουσμά του μόνο
Γεμίζουνε ὅλα πόνο!

Καὶ θάχρουνται ἀργονόητα πουλιὰ ξεστεμένα,
Κύκλους σὲ αἰθέρια παίρνοντας, θυμῶντας τὸν θλιμμένο
Καὶ σὲ ὄνομα τοῦ θάχουνε τριγύρω του ξεπνήσει
Μύρα λιπόθυμα, ἀπαλά, ποὺ τὰ ἔχαν ἡσυχονήσει
Μέσ' τῆς Φοινίκης τοὺς ἀνθούς οἱ ἄνθους σφαλισμένα!
(Μίμηση) ΠΑΝΝΗΣ ΠΕΡΓΑΛΙΤΗΣ

λε μήπως καὶ ψέφτικο τὸ πᾶχος.

— «Γιατρέ, μὴ μὲ τοιμπᾶτε τόσο καὶ πονῶ!»
— «Τὸ διαβολοκρίτσι! Φανταστῆτε νὰ μπορέσουμε κιόλας νὰ τὴ χειρουργήσουμε! Ἰσως, τοῦ Ἀνδριάντη! Πιὸς ζέρε; Τὸ βᾶψιμο θέλει σάρκα. Σάρκα, σάρκα νὰ μᾶς κάμῃ. Αἱ! τότες σφένειν».

Στὰ μπόσικα δὲ μιλοῦσε ὁ Σεβιλὰς καὶ τὸ κατεχε ὁ Ἀντρέας. Τὴν κεριακὴν, τρεῖς τοῦ Θεριστῆ, ποὺ βγήκε περίπατο μαζί της καὶ πῆγαν ὡς τὴν ἄκρη τοῦ λιμανιοῦ, ὅπου εἶχε παῖς ὁ Ἀντρέας μοναχὸς του τὴν τετάρτη, ἐφτά τοῦ Μάρτη, ἄξαφνα, τοῦ φάνηκε τοῦ Ἀντρέα πὼς λιώνει, πὼς δὲν μπορεῖ νὰ βρασταχτῇ καὶ γιὰ νὰ τῆς δείξῃ τὴ χαρὰ του τὴν ἀέραντη, τοῦ ἤρε νὰ γυρίσῃ καὶ νὰ τῆς πῇ.

— «Κατινούλα, Κατινούλα μου, σ' ἀγαπῶ!»

Τάκουσε τὰ λόγια ἡ καρδιά του δὲν τοῦ βγήκανε ὅμως ἀπὸ τὸ στόμα. Τρόμαξε. Πῆρε τὸ σαλάκι καὶ τὴν κουκούλωσε νὰ μὴν κρυώσῃ, ἐπειδὴ καὶ φύσηξε θαλασσινὸ ἀεράκι. Τόσο μόνο. Μὰ ταραχτήκε σύστηθα, καὶ συνάμα τὸν πλάκωσε λύπη βαρειά. Χωρὶς νὰ τὸ ξεδιαλύσῃ ἑξάστερα, κάποιο προμήνυμα θλιβερό τοῦ στριφογύριζε στὸ νοῦ τὸ δράμα, λέει, ἄλλαξε ὅψη τὸ δράμα τῆς υγείας ἔπαθε γιὰ τὴν Κατινούλα καὶ ἄρχιζε τώρα γιὰ τὸν Ἀντρέα. Ὑπν

‘Ο ΝΟΥΜΑΣ,

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΚΕΡΙΑΚΗ

ΣΥΝΤΡΟΜΗ

Για την Ελλάδα Δρ. 10.—Για το Εξωτερικό
Φρ. Χρ. 10.

20 λεπτά το φύλλο λεπτά 20

ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ: Στά κιόσκια της Πλατείας Συντάγματος, ‘Ομόνοιας, ‘Εθν. Τραπεζικής ‘Υπ. Οικονομικών, Σταθμού Τροχιδόρου, (‘Οφθαλμιατρείο), Βουλής, Σταθμού ‘Υπόγειου Σιδηρόδρομου (‘Ομόνοια), στο καπνοπωλείο Μανωλακάκη (Πλατεία Στουρνάρα), ‘Εξάρχεια, στα βιβλιοπωλεία «‘Εστίας» Γ. Κολάρου και Σακέτου (δόδος Σταδίου, αντικρύ στη Βουλή).
‘Η συνδρομή πλερώνεται μπροστά κ’ είναι ένδοξος χρόνου πάντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ

‘Ο πολέμος (!) της ρουτίνας — Οί Πορτογάλλοι —
Τά μουστάκια του κ. Λεβιδή — ‘Τ’ αυτοκίνητα —
Λοιμογενετήρια.

ΟΛΕΣ οι ημερίδες μας έμνησαν τη λευκή ψυχή του μακαρίτη Σεβαστόπουλου, που πεθαίνοντας ήρισε τα εκατομύριά του, σε διάφορα έθνηκά ιδρύματα, δηλ. νοσοκομεία, φτωχοκομεία, γεροκομεία, βούλα ανιάτων κλπ. ‘Ισαμε δώ καλά. ‘Εκείνο όμως που μ’ έξοργισε, είναι το πως είπανε κοντά σταύλα, πως ο μεγάλος ευεργέτης, χτύπησε κατακέφαλα τη ρουτίνα με την πρωτότυπη διαθήκη του. ‘Εμείς διαβάσαμε τη διαθήκη του, και δε βρήκαμε πουθενά πρωτοτυπία στα διάφορα κληρονομικά κοντόλια. ‘Ισα ‘ίσα μ’ αυτή τη διαθήκη φάνηκε η ψυχή τοι μακαρίτη Σεβαστόπουλου πολύ πολύ δεμένη με τη ρουτίνα, αφού και το μόνο, μπορεί να πει κανείς, κληροδότημα της προκοπής, που υπήρχε, δηλαδή οι 300 χιλιάδες δραχμές για τη σύσταση ‘Εργατικού Σχολείου, το μπιστεύτηκε σε χέρια κάθε άλλο παρά ικανά για τέτοια δουλειά. ‘Ο «Σύλλογος προς διάδοσιν κλπ.» του κ. Βικέλα, φιλοδόξησε μιά φορά, θαρρούντε, να μορφώσει το λαό μας με τα κόκκινα βιβλιαράκια, αλλά για λόγους που μ’ έξηγησε άλλος ο Ψυχάρης, φαίνεται πως οι κόποι του πήγαν χαμένοι, και το σκοπό του δεν τον κατάφεραν. Αυτό ο α νάν τόνισε κι ο ίδιος κ. Βικέλας, και λιγότερο τα βιβλιαράκια του συλλόγου από 12 τη χρονιά σε 6, και βάλθηκε πιά να μορφώνει τοις μορφωμένους με το περιοδικό «Μελέτη». Τώρα τί μπορεί να κάνει ο Σύλλογος του κ. Βικέλα, για τους εργάτες, ο καθένας το καταλαβαίνει. Σύλλογος που στηρίζει τη δουλιά του στη βελήμα, και στα παιχνήματα της δημοσιογραφίας μας, μη τολμώντας για το σκοπό

του το μεγάλο, να πατήσει τις πρόληψες, είναι σύλλογος που μέσα του θρέφει το προφήμι της ρουτίνας. Και στο προφήμι αυτό της ρουτίνας, αφήνοντας τα λεφτά του ο Σεβαστόπουλος, είναι ο α’ ασφαλιστής για πάντα ο μακαρίτης πώς ‘Εργατικό Σχολείο της προκοπής ποτέ δε θα φτιάσουν οι χιλιάδες του.

‘Εξόν απ’ αυτό ο «μέγας ευεργέτης» και «πολέμιος της ρουτίνας» μακαρίτης Σεβαστόπουλος, ήφισε κι άλλο ένα κληροδότημα που άξιζει, με την αλήθεια, να τον χαρίσει την άθανασία. Να γίνεται διαγωνισμός, λέει, στο Πανεπιστήμιο, και να βραβεύονται κείνοι που θα στολίζουν το χαρτί με πλήθος «απαρμήματα, μετοχές και ευκαιρίες». Πόσο μεγάλος «πολέμιος της ρουτίνας» πρέπει νατανε ο έθνηκος άνιρ, για να σκεφτεί τέτοιο πράμα. ‘Εμείς όμως για το αυτό, δεν τονε κακίζουμε. Ξέρουμε πως ο μακαρίτης ήτανε έννενηταχρονόαρης, γεννημένος το 1812, και σκέφτηκε καθώς θα σκεφτότανε κάθε άνθρωπος της περασμένης γενεάς, αυτήνης δα που δόξασε το έθνος μας, από την επανάσταση και δώθε.

Οί άνθρωποι που θα πολεμήσουν τη ρουτίνα, θα είναι νέοι, όσο κι αν τα νιάτα τους θάν τα σκεπάζει, καμιά φορά, και γέροικο κορμί. Μη δυστυχώς για τον τόπο μας, όλοι μας δώ πέρα παραγεράσαμε. Ξεχνάτε τί λέγαμε σε παραμένο φύλλο για τη φοιτηταριά;

«ΗΘΕΛΑ να παραιτηθώ άμα διάλυσα τη Βουλή. Μα ο Βασιλιάς μου για θυσία μου το ζήτησε να μείνω στην αρχή. ‘Εγώ επέμεινα, μα επέμεινε κι ο Βασιλιάς μακ. Μαζί δα μείνουμε, μου είπε, και μαζί θα αγωνιστούμε για να νικήσουμε. Σα νικήθουμε, πάλι μαζί θα φύγουμε.

«Κ’ έμεινα, διοικώντας τον Τόπο δίχως Βουλή και θάν τονε διοικώ έτσι τουλάχιστο άκόμα δυό χρόνια. ‘Εκλογές τότε μοναχά θα κάμω, άμα νιώσω πως άξιζει ναρθεί στην ‘Αρχή Κοινοβουλευτική Κυβέρνηση. Για την ώρα, η Πατριδα μου δεν την άξιζει τέτοια λευτεριά».

‘Ετσι μίλησε—λίγο έλειψε να πούμε, ο Θεοτόκης—ο δικτάτορας της Πορτογαλλίας Δε Φράνκο. Κι όσοι Ρωμιοί διαβάσανε τα λόγια του, που τυπωθήκανε σ’ όλες τις ‘Αθηναϊκές ημερίδες την περασμένη βδομάδα, ζούλεψαν τους Πορτογαλλούς, που ταξιδιώθηκαν ναχουν τίτλο Βασιλιά και τέτοια πολιτικά.

ΕΞΟΧΟ το άρθρο που δημοσίεψε η «‘Ακρόπολη» της Τετάρτης με τον τίτλο «Φούσκωσε μου, βρέ, τα μουστάκια». ‘Αφού ζουγραφίζει με χτυπητά χρώματα τα πολιτικά χάλια μας, πολιτικά και κοινωνικά, φαντάζεται το Λεβιδί— να λείι στον μπαρμπερή του.

— Φούσκωσε μου, βρέ, τα μουστάκια κι άγριψέ με όσο μπορείς περισσότερο!

Και συμπεραίνει η «‘Ακρόπολη» — «Όπου δεν άγριψέι ο λαός, άγριεύουν οι Λεβιδήδες! ‘Ο λαός δεν έχει, φαίνεται, μουστάκια. Μα κι αν έχει, τα κρατάει ρυγιδωκάτα κατεδασμένα. ‘Ακόμα το μαχαίρι δεν έφτασε στο κόκαλο. Μα θα φτάσει γλήγορα, καθώς βαδίζουμε. Και σά φτάσει πιά, τότε ίσως κι ο λαός συλλο-

γιστεί πως πρέπει να στριφτεί και να φουσκώσει και το δικό του το μουστάκι.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ που σήκωσε η «‘Εστία» για τ’ αυτοκίνητα κάρρα δα μ’ ένθουσίασε και τόσο. Πολεμάει, λέει, τα αυτοκίνητα, γ’ να μ’ μείνουν στους δρόμους δίχως δουλιά τόσοι φτωχοί φαμελίτες πουχουν κάρρα κι άμάξι και ζούνε μ’ αυτά. ‘Από την άλλη μεριά όμως φωνάζει πως πρέπει μιά ώρα άρχύτερα να γίνουν τα ηλεκτρικά τραμβάγια. Δε θα μείνουν άραγες στους δρόμους, άμα γίνουν τα ηλεκτρικά, τόσοι φαμελίτες που δουλεύουν σήμερα στα τραμβάγια; Πως δικαιολογείται αυτό, από τη μιά μεριά να χτυπάει την πρόοδο κι από την άλλη μεριά να την ζητάει;

Νά σας το ζητήσουμε. Στ’ αυτοκίνητα είναι ανακατωμένος ο Σιμόπουλος και στα τραμβάγια δεν είναι. Και η φιλενάδα μας η «‘Εστία» έχει προσωπικούς λόγους με το Σιμόπουλο. Νά, το μυστικό.

ΜΕ τα χολερικά κρούσματα της Πόλης, άνασκουμπωθήκανε πάλι οι άρμόδιοι και ζήτησαν να βρουν με ποιό τρόπο θα μπόδισουν τη χολέρα να μπει και στη χώρα μας. ‘Ο τρόπος, ένας είναι. Να πάθουν τα λοιμοκαθατήρια ναυαί λοιμορουφετήρια. ‘Οσο δα γίνεται αυτό, τη χολέρα δεν τη γλυτώνουμε και να μ’ ές το θυμάστε.

ΓΛΩΣΣΙΚΟ ΠΑΖΑΡΙ

Φίλε «Νουμά»,

‘Όσοι έτυχε ναγοράσουν τίποτα από τους έθραίους που πουλούνε στους δρόμους «πραμάτειες καλές», γνωρίζουν με τί τρόπο και πόσο δύσκολα γίνεται το «Παζαρίκι». Θέλεις ναγοράσης ένα σουγιά, τονε ρωτάς, πόσα έχει αυτός ο σουγιάς, πραγματευτή; ‘Εκείνος, χωρίς να κοκκινίση, σου λέγει, 10 γρόσια. Κ’ η σωστή αξία του σουγιά είναι μονάχα ένα γρόσι. ‘Εσύ, ά δε γνωρίζεις τη σωστή την αξία του, και τίς πιά πολλές φορές αυτό γίνεται, του δίνεις το κάτω κάτω τα μισά, δηλ. 5 γρόσια. Τότες ο πραγματευτής με πονηρό χαμόγελο, γιατί κατάλαβε πως σ’ έπιασε, κατεβαίνει στα 9, 8, 7, 6 γρόσια, και στέκει. ‘Εσύ, η για να φανής άνθρωπος του κόσμου, πιά λέμε, η γιατί χρειάζεσαι το σουγιά, τα κάμνεις 5 1/2 γρόσια και τελιώνει το παζαρίκι.

Βρίσκονται όμως και πραγματευτάδες που έπιμύνουν πολύ στην τιμή της πραγματείας τους, σάν καταλάβουν πως ο άγοραστής είναι καλόβουλος, η γιατί θένε να κερδίσουν πολλά μονομιάς, πρμα που δε βρίσκεται πολύ εύκολα στους έθραίους παρά μο-

δόννας άδαις, έπνε δ’ άγέων. Αίώνις έπνε!

Διαλυθήκανε οι μάχροι λογισμοί τις δέκα του ‘Αλωνάρη, μέρα μαγεφτική, άπίστεπτη μέρα όπου γύρισε με την Κατινούλα στο Χαμονοκόρφι. Μύριζε πέρα πέρα η Κερμαρία φρέσκο ψωμί, πέρα πέρα μύριζε η Κερμαρία της θάλασσας την άμύρα. Το κίνημά του εκείνο της κεριακής, τρεις του Θεριστή, όταν την κουκούλωσε με το σαλάκι, άντς δα της φωνάξη τα λόγια της καρδιάς του, σά να του κώλησε στο μυαλό, και στάμαξι, από το σταθμό του Δ... ως το σπίτι, όλο γύρεβε να την κουκουλώση. Γύρεβε να την κουκουλώση με την άγάπη της ψυχής του, με την άγάπη του την τρυφερή, να κουκουλώση μιά και πάντα το θησαυρό του, να μην του φύγη πιά, ίσως και με το αίστημα να μη φύγη ποτέ του ο ίδιος από κοντά της. ‘Ο πόθος του ο κρυφός συναγκάλιαζε το μονάκριβο το παιδί του, κι ο πόθος του τονε βασάνιζε. Το καταλάβαινε τώρα το μυστικό που τόσοις μήνες έτρεμε στάπόδατά του και που δεν τόννιωθε ο ‘Αντρέας να φτερουγιάζει σάν το δειλό το νεογέννητο πουλί. Καλά το είπαμε πως από τις δυό του Χριστού, έπου τάποφάσισε να την πάη στο Μπ..., ως τη στεγνή του τη στιγμή, δεν έπαψε το δρολάπι να φουρμάνει στα σωθικά του

‘Αντρέα, πρώτα με την πίκρα του χωρισμού και με τον κίνδυνο, κατόπι με την καρδιά του. Μόλις ήρθανε στο Χαμονοκόρφι και σήμανε άλλο μνημόσυνο, το μνημόσυνο του θανάτου της ‘Ολίας, το σάββατο, δεκατέσσερες του ‘Αλωνάρη. Κλειδωθήκανε στο σπουδαστήρι του ο ‘Αντρέας, δηλαδή δε σφάλιζε δλότελα την πόρτα, παρά την άφησε ανοιχτή μιά χαρμάδα, για να μην κόψη τη συγκοινωνία με την άντικρυνή κάμαρα της Κατινούλας. ‘Επειτα πήρε από το ιδιαίτερο τάρμακι τη φωτογραφία της ‘Ολίας, το χρυσό της το βραχιολάκι, τάβαλε όλα στο γραφείο του. Γονάτισε. Τα κοίταζε, τα φιλούσε και μεγάλωνε μεγάλωνε μέσα του ένας θόρυβος άσυνήθιστος.

— «‘Ολια, ‘Ολια μου, σ’ άγαπώ!

Το φώναζε δυνατά και κοντοστάθηκε. Θυμήθηκε τί πήγε να πη στάμαξι και της Κατινούλας. Τα ίδια λόγια!

— «‘Ολια, ‘Ολια μου έσύ! ‘Εσύ να μ’ άς γλυτώσης. Περίχα μ’ άς με την καλσύνη σου, ‘Ολια!»

Το παρακάλιο η πιά σωστά, το παρακάλημα του χειμώνα του τρομερού, άντήχησε λυπητερά στο μικρό το σπουδαστήρι, σά νάλλαζε νόημα, σά να το ψιθύριζε με πόνο κάποια διπλή στα σπλάχνα του άγάπη.

‘Ετρεξε μάνι μάνι σής Κατινούλας, να δη αν έχει τίποτις άνάγκη, να κάμη το νοσοκόμο, να πειστη πως για την υγεία της φροντίζει, πως άλλο αίστημα συναμεταξύ τους δεν υπάρχει. Μα η Κατινούλα καμιάν άνάγκη δεν είχε. ‘Ος κ’ η πληγή της κλειστήκε από το Μπ... άκόμη. Δεν έρχότανε μήτε ο κ. Μαλαμής. ‘Ερχότανε ο καθάριος ο άίρας που τη γιάτρεβε μέρα τη μέρα, τη γιάτρεβε χωρίς γιάτρούς, χωρίς και πολλά γιάτρικά. ‘Η όψη της όμως η άθώα, η άδολη όψη τον ήσυχασε. Γιατί να μάθη; Μπορεί και να μην είναι άγάπη εκείνο που μέσα του νοιώθει ένας άνθρωπος σάν τον ‘Αντρέα δυστυχισμένος.

«Κατινούλα μου, η Κυρία πολύ, πολύ σ’ άγαπούσε. Πάντα σ’ άγαπώ η Κυρία. ‘Ετσι και γώ, Κατινούλα μου, σ’ άγαπώ».

— «‘Αλλη άγάπη, άφέντη, από τη δική σας και της Κυρίας, που ένα είναι για μένα, έγώ δε θέλω. ‘Αφέντη, έγώ σας λατρεύω».

Τί πολύπλοκο, τί άψυχολόγητο πλάσμα η γυναίκα. Τέλεγε άφτά η Κατινούλα κ’ έννοούσε άλλα με το νο της. ‘Εννοούσε πως ένα φτωχοκόριτσο δεν άξιζε τέτοιαν άγάπη σάν του άφέντη και για τουτό δεν την ήθελε. Μέσα της όμως ξεχώριζε παστρικά

νάχα σὶ στενά κεφάλια. Καὶ τότες τὸ παζαρλίκι, ἢ γίνεται ὅπως θέλει ὁπραματευτής, ἢ χαλᾷ καὶ δὲ γίνεται.

Βρίσκονται ὅμως καὶ ἀγοραστάδες πολλοί, ἀπὸ μέρα εἰς μέρα γίνονται πιδ πολλοί, πού γνωρίζουν τὴν ἀξία τῆς καθ' ὅπρματτειας καλῆτερα ἀπὸ τὸν πρματευτή. Καὶ τότες τὸ παζαρλίκι γίνεται κατὰ τὴν ξυπνάδα πού ἔχουν ἀγοραστής καὶ πωλητής. Γυρεύει ὁ ἀγοραστής ἕνα τακίμι τοῦ τσιγάρου, καὶ ὁ πωλητής βγάζει ἕνα κίτρινο πλουμισμένο, καὶ τοῦ λέγει πὼς εἶναι τὸ καλῆτερο κεχρημπάρι, πολὺ παλιό, γιατί γνωρίζει αὐτὸς πὼς ἐμεῖς εἴμαστε ξελωλαμένοι μετὰ τὰ παλιά καὶ μετὰ τὰ περασμένα, λησμονώντας πὼς ὁ Θεὸς μᾶς ἔδωσε τὰ μάτια ἀπὸ μπρὸς καὶ ὀχι ἀπὸ πίσω. Γυρεύει λοιπὸν 100 γρόσια. Ὁ ἀγοραστής ὅμως πού εἶναι πιδ μάλιστα ἀπὸ τὸν πωλητὴν γνωρίζει πὼς δὲν εἶναι παλιὸ κεχρημπάρι, καθὼς λέγει ὁ πρματευτής, ἀλλὰ καμωμένο ἀπὸ κάτι ψεύτικο μίγμα καὶ τοῦ δίνει μονάχα 10 γρόσια. Ὁ ἄλλος φωνάζει, κάνει πὼς θυμώνει, καὶ ἴσως θυμώνει καὶ μετὰ τὰ σωστά του, γιατί πολλές φορές καὶ αὐτὸς γελλιέται στὴν ἀγορὰ τῆς πρματτειας του, γνωρίζει ὅμως καὶ τὴν τιμὴ πού γύρεψε πὼς εἶναι παραπάνω, καὶ ἀρχινᾷ νὰ κατεβαίνει εἰς τὰ 90, 80, 70, 60, 50, 40, 30, καὶ στέκει. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀγοραστής γνωρίζει πὼς τὰ 10 γρόσια εἶναι λίγα, καὶ σιγὰ σιγὰ ἀνεβαίνει καὶ αὐτὸς ὡς ἐκεῖ πού προέπει, δηλ. στὴν πρματτική ἀξία, 15-20 γρόσια, καὶ ἐπειδὴ τὸ θέλει τὸ τακίμι τοῦ τσιγάρου, ἀδιάφορο ἂ θὰ εἶναι ἀληθινὸ κεχρημπάρι, γιὰ νὰ μὴ λερώνουν τὰ χέρια του μετὰ τὸ τσιγάρο, τὰ κάμνει 25 γρόσια καὶ τὸ παζαρλίκι τελειώνει.

Ὁ μύθος δηλοῖ:

Ἄν οἱ σασχλοί, οἱ σχολαστικοὶ καθαρευουσιάνοι, εἶχαν τὴ μισή τὴν ξυπνάδα, καὶ τὴν ἀπομονὴ τοῦ στερνου πρματευτῆ, τὸ παζαρλίκι θὰ εἶταν τελειωμένο καὶ θὰ λείπουν οἱ καθγάδες. Ἀλλὰ καὶ οἱ μαλλιαροὶ πρέπει νὰ φανοῦν ἐξυπνοὶ σὰν τὸ στερνὸ τὸν ἀγοραστή καὶ νὰ εἶναι βέβαιοι πὼς ὅλοι θὰ μαλλιάσουνε σὶ λίγον καιρό. Καὶ θαρρῶ σιγὰ σιγὰ αὐτοῦ θὰ κατασταλάζουν τὰ πράματα. Τότες καὶ αὐτοὶ οἱ θρησκοὶ καθαρευουσιάνοι χωρὶς νὰ τὸ θέλουνε θὰ πιᾶσουν τὴ μαλλιαρὴ τὴ γλώσσα πού δὲν καταδέχονται τώρα νὰ τὴ γράφουν.

Μυτιλήνη

ΓΕΡΑΓΩΤΗΣ

Σημ. τοῦ «Νουμά». Ὁ καλὸς μας ὁ φίλος ὁ Γεραγώτης ἔχει σὶ ὅλα δίκιο, ἐξὸν ἕνα: Τὸ κεχρημπάρι πού γυρεύουνε νὰ μᾶς περάσουν οἱ καθαρευουσιάνοι εἶναι γιὰ πέταμα, καὶ προτιμοῦμε νὰ πίνουμε τὸν καπνὸ μας κρατώντας τὸ τσιγάρο μετὰ τὰ δάχτυλα, ὅπως κάμνουνε μιλλιούνια φουμαδόροι. Ὅταν τὸ ζήτημα εἶναι ἀλήθεια ἢ ψέμα, παζαρλίκα δὲ χωροῦνε.

τὴν ἀγάπη τῆς Ὀλίας ἀπὸ τὴν ἀγάπη πού τῆς εἶχε ὁ Ἀντρέας. Τὸ ἐξυπνο τὸ παιδί τὸν νοιωθε δὲ καὶ ἀπὸ τὸ φέριμο καὶ ἀπὸ τὸ ὕψος τοῦ Ἀντρέα καὶ ἀπὸ τὰ μάτια του, πὼς τὸ αἶσθημά του δὲν ἐμοιάζε μ' ἄλλο κανένα, καὶ ὅταν ἀπαντοῦσε σὺς λατρεῖς στὸ σ' ἀγαπᾷ, πού τῆς εἶπε, τὸ λατρεῖς τῆς σήμαινε λατρεῖα καθαφτό, ἀφοῦ τί νὰ τοῦ ἀνταποδώσῃ, γιὰ τὴν ἀγάπη του ἐκεῖνο, ὅζω ἀπὸ τὴ λατρεῖα τὴ δική τῆς, λατρεῖα γιὰ θεὸ, λατρεῖα πού δὲ χρειάζεται καὶ λόγια; Λοιπὸν ἡ ἀπλή τῆς καὶ πολὺπλοκη καρδιά τῆς ἔβρισκε τὸν τρόπο καὶ νὰ τὸν ἀγαπᾷ καὶ νὰ μὴν ντρέπεται γιὰ τὴν ἀγάπη, νὰ μὴν τὴ φοβᾷται σὰν τὸν Ἀντρέα.

Πιδ θεόγλυκο καὶ ἀπὸ τὸ περσινὸ πέρασε τὸ καλοκαίρι γιὰ τὴν Κατινούλα. Ἡ Κατινούλα εἶτανε φτυχισμένη, ὅπως τῆς ἄρεζε καὶ νὰ τὸ λέγῃ. Τὸν νερό τῆς, ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ Μπ., νὰ δῇ, νὰ δῇ στὸ τέλος καὶ τὴ Μοιρίτα, τὸ ἀγγελοῦδι. Δὲν τὸ μολογούσε, πρόσμενε ὅμως, ἐλπίζε κάποτες νὰ τῆς τῆνέ φέρῃ ὁ Ἀντρέας ξαφνικὰ στὴν Κλινική, νὰ χαρῇ τὸ πρόσωπό τῆς, προτοῦ πεθάνῃ, ἂν ἔπρεπε νὰ πεθάνῃ μακριὰ τῆς. Τώρα ζοῦσε καὶ τὴν ἔβλεπε. Παράδει-

ΣΤΑ ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΑ

(Σημειώματα ταξιδιώτη)

Σύρα Ἰούλιος.....1906.

Ὅσο καὶ ἂν ἐγέρασε ἡ πρωτεύουσα τῶν Κυκλάδων, ἔχει ἀκόμα ἀρκετὴ ζωὴ γιὰ νὰ μὴ χάσῃ τὴ θέσιν τῆς ἀπὸ ἐμπορικὴ ὑποπρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδας. Ὁ ταρασανὸς καὶ τὰ μεγάλα γαμπακαριά τῆς, τὰ ὑφαντουργεῖα τῆς, οἱ ἀτμόμυλοι τῆς, τὰ νηματοουργεῖα τῆς, τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ τῆς καταστήματα, οἱ ἐμπορικὸι ταξιδιώτες τῆς, τὸ ἡλεκτρικὸ φῶς, ἡ πλακοστρωμένη πλατεῖα τῆς, μετὰ τὸ μεγαλόπρεπο ἀγαλμα τοῦ Μιαούλη, ἡ καλὴ φιλαρμονικὴ τῆς, οἱ μορφωπλασμένες γυναῖκες τῆς, οἱ πλούσιες ἐνδυμασίαις τους, τὰ φρού-φρού τῶν μεταξωτῶν μεσοφοριῶν τους, τὰ πλούσια ἐξοχικά τῆς σπιτία, τὸ καζίνο τῆς, ὀνομαστὸ γιὰ τὸ δυνατό παιγνίδι του, τὸ θέατρό τῆς, πού ποτὲ τὸ χειμῶνα δὲν παύει, οἱ μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι τῆς, πού βοηθᾶνε καὶ τὴν ἐμπορικὴ ἀγορὰ τῆς Ἀθήνας καὶ τοῦ Περαιᾶ, προεξοφλώντας τὰ γραμματῖα τῆς, τὰ σφυρίγματα τῶν ἐργουστασιῶν καὶ τῶν βαποριῶν πού πᾶνε καὶ ἔρχονται καθε μέρα, οἱ ἐφοπλιστές τῆς, οἱμπολατοῦδες τῆς, ἡ ἀκρίβεια τῆς ζωῆς κλπ. κάνουν τὸν ξένο νὰ βρῖσκη πὼς ἔχει ἀρκετὸ ἀκόμα θυμὸ ἡ ὁμορφὴ καὶ προκλητικὴ γερόντισσα καὶ πὼς δὲν ἐξέπεσε καὶ τόσο ἡ παλαιὰ ἐμπορικὴ βασίλισσα τῆς Ἑλλάδας καὶ τῆς Ἀνατολῆς.

Εἶναι ἀλήθεια πὼς οἱ Συριοὶ παραπονιούνται ἀπ' τὴ σημερινὴ κατάστασιν καὶ λένε πὼς δὲν ἔχουν τὰ παλιά μετὰ καὶ κέρδη. Ἀλλ' αὐτὰ λιγότεσαν ὀχι μονάχα γιὰ τὸ Περαιᾶς καὶ ἡ Ἀθήνα ἐπῆραν τὴ μεγαλειότερη ἐμπορικὴ τους πελατεῖα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ τελωνεῖα εἶναι σφικτότερα σήμερα καὶ προσέχουν πιδ πολὺ. Καὶ ὅμως ἡ Σύρα εἶναι ἐμπορικώτερη καὶ πλουσιώτερη ἀπ' τὴν Πάτρα, τὴν Καλαμάτα, τὴν Κέρκυρα, τὸ Βόλο κλπ. Τὴν κρατοῦν οἱ κεφαλαιοῦχοι τῆς καὶ οἱ μεγάλες προθεσμίες, πού κάνει γιὰ τὴν πληρωμὴ τῶν ἐμπορικῶν γραμμα-

σος. Ἀλήθεια πού ἡ Μοιρίτα τὴν Κατινούλα τῆς τὴν εἶχε γιὰ δέφτερη μάννα. Μὰ καὶ ἡ Κατινούλα τὴ Μοιρίτα γιὰ παιδί τῆς μοναδικό. Τὴ μητρικὴ στοργή, πού δὲν τὴ γνώρισε ἡ Κατινούλα καὶ πού μέσα τῆς σπαραττούσε, ὅπως σὶ κάθε στήθος γυναικῆσιου, τὴν περέχυνε ὅλη στὴ στοργή τῆς γιὰ τὴ Μοιρίτα. Τὸ ψυχόρμητο τοῦ ἀνθρώπου ἔχει τόση δύναμιν πού ξέρε νὰ σοῦ ἀνοίξῃ δρόμο καὶ κεῖ πού λείπει ὁ δρόμος ὁ φυσικός. Κάτι ὅμως παραπάνω καὶ ἀπὸ στοργὴν καὶ μητρικὴν ἔθρεψε στὰ σωθικά τῆς ἡ Κατινούλα γιὰ τὴ Μοιρίτα. Συνέσμιγε ἡ ὀρφανὴ στὴν ἀγάπην τῆς Μοιρίτας, καὶ τὴν ἀγάπην τῆς γιὰ τὴν Ὀλία καὶ τὴν ἀγάπην τῆς γιὰ τὸν Ἀντρέα, πού τὴν ἐλεγε λατρεῖα. Ἔτσι ἀπὸ τὸ αἶσθημά τῆς τὸ ἀγνὸ γιὰ τὸ παιδί, ἄγνεβε καὶ τῆς τὸ αἶσθημά τῆς, ἂν εἶχε δηλαδὴ ἀνάγκην νὰ γνέψῃ, γιατί ποτές τῆς ἡ ἄρρωστη κοπέλλα δὲν τόβαλε κἄνε μετὰ τὸ νοῦ τῆς, πὼς αἶσθημά τῆς γιὰ ἕνα Ἀντρέα μποροῦσε νὰ μὴν εἶναι ἀγνὸ. Πὼς νὰ τὸ πιστέψῃ; Μήπως δὲν ἔβλεπε καὶ τὴν Ἄννα, τὴν τωρινὴ τῆς τὴν κυρία, τὴν ἀδρεφὴ τοῦ ἀφέντη, νὰ παρακινῇ κιόλας τὸν Ἀντρέα νὰ τὴ νοιάζεται τὴ δούλα τὴν πιστή; Μήπως δὲν τοῦ ἔγραφε στὸ Μπ., τοὺς τέσσαρεις μῆνες πού καθῆγε, πὼς καλὰ, πολὺ καλὰ κάνει, πὼς δίνει τῆς Μοιρίτας σπάνιο παράδειγμα καλοσύνης καὶ πὼς κατόπι θὰ τὸ θυμᾶται; Μήπως, ἀφ' οὗ γυρίσανε στὸ ἐξοχικό, ἡ Ἄννα δὲν τὴν εἶχε πάντα σὰν κόρη τῆς, δὲν ἀφωσιωνότανε ἀκόμη περισσότερο στὴ γλυτωμένη; Καὶ μήπως θὰ φρονότανε μαζί τῆς ἡ Ἄννα τόσο γλυκά, μήπως θὰ τὴν ἀγαποῦσε, ἂν ἔβρισκε στὴ διαγωγὴ τῆς τὸ παραμικρὸ πού νὰ σκουντάψῃ; Ὁχι. Εἰς γινώσκου καὶ ἐξέθαβῃ ἀνάρβαν σιγὰ σιγὰ ἡ Κατινούλα.

(ἀκολουθεῖ)

τίων καὶ μετὰ τὰ τόσα κανόνια πού τῆς ρίχνει ὁ Μωριάς.

*

Ἀπὸ τὴν Κύθνο στὴ Σύρα ἐκάμαμε 5 ὥρες. Ἡ χώρα τῆς Σύρας ἀπ' τὴ θάλασσα φαίνεται σὰ δυὸ μεγάλες καμπάνες, βαλμένες ἡ μιὰ στὸ πλευρὸ τῆς ἄλλης καὶ σκεπασμένες ἀπ' τὴν κορφὴ ὡς τὸν πᾶτο μετὰ χρωματισμένα σπῖτια, πού πολὺ λιγοστὰ πραινίζονται ἀνάμεσὸ τους δεντρά. Στὴν κορφὴ τῆς μιᾶς καμπάνας εἶναι μιὰ φράγκικη ἐκκλησιὰ καὶ στὴν κορφὴ τῆς ἄλλης μιὰ ἐλληνικὴ. Πλατὺς δρόμος μισοαγκαλιάζει τὸ λιμάνι, καὶ στὸ πλευρὸ του πού εἶναι κατὰ τὴν πόλιν, βρίσκονται τὰ περισσότερα καφενεῖα, ξενοδοχεῖα, χασάπικα, ψαρράδικα, μανάβικα, τὸ τελωνεῖο καὶ πολλὰ μαγαζεῖα, ἐνῶ στὴν ἄλλην μεριά του δένουν τίς βάρκες καὶ τὰ μικρὰ πλοῖα. Γιὰ τοῦτο ὁ παρχαλασσος δρόμος τῆς Σύρας, δὲν εἶναι καθῆρος, οὔτε χρησιμεύει γιὰ περίπατο, καθὼς ἡ στράτα μαρίνα στὴ Ζάκυνθο καὶ τὰ καὶ στὸ Βόλο. Γιὰ περίπατο οἱ Συριοὶ ἔχουν τὴν πλατεῖα τοῦ Μιαούλη καὶ τὰ βαπόρια, παραθαλάσσιο δρόμο, πού ἔχει σὶ πολλὰ μέρη ὁμορφὴ θέα, ἀλλὰ δὲν ξέρω γιὰ τὸ ἔδωκαν τέτοιο ὄνομα. Οἱ δρόμοι στὸ χαμηλότερο μέρος εἶναι ἴσως, καθαροί, πλακοστρωμένοι καὶ πλατιοί, ἀλλ' ὅσο ἀναβλίνουμε στὴν πόλιν εἶναι στενοὶ καὶ ἀκαθαρτοί. Ἐχει ὅμως καὶ δρόμους μετὰ σκαλοπάτια.

*

Ἡ Σύρα εἶναι σήμερα πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ τῶν Κυκλάδων. Κυκλάδες στὴν ἀρχαιότητα λεγότανε ἡ Ἄντρο, Μύκωνο, Σίφνο, Σέριφο, Νάξο, Σύρα, Πάρο, Κύθνο, Τζιά καὶ Γιάρο, τὰ σημερινὰ Γιούρα, γιὰ τ' εἶχανε θρησκευτικὸ καὶ πολιτικὸ κέντρο τὴ Δῆλο καὶ σχηματίζανε ἕνα κύκλο γύρω ἀπὸ αὐτή. Σήμερα ἡ Δῆλος εἶναι ἐρημὴ καὶ ἀκατοίκητη καὶ οἱ Κυκλάδες στρέφονται γύρω ἀπ' τὴ Σύρα, πού εἶναι τὸ πολιτικὸ καὶ ἐμπορικὸ τους κέντρο. Ἀλλὰ στὸ νομὸ τῶν Κυκλάδων ἀνήκουν καὶ ἄλλα νησιά, ἡ Μήλο, Κίμωλο, Φολέγαντρο, Σίκινο, Σαντορίνη, Νιό, Ἀμοργὸ καὶ Ἀνάφη, καὶ τὰ νησιά αὐτὰ μετὰ τίς παλιὰς Κυκλάδες ἀκολουθοῦσε ἀπ' τὴ Βυζαντινὴ ἐποχὴ νὰ λέγονται δωδεκάνησος, γιὰ τὴ τότε δώδεκα ἀπ' τὰ νησιά αὐτὰ, μετὰ πρωτεύουσα τὴ Ρόδο, εἶχαν ἀποτελέσει μιὰ ἐπαρχία. Καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ τὸ διατηρήσανε τὸ μεσαιῶνα καὶ σήμερα.

*

Οἱ ἀρχαῖοι τὴν ἔλεγαν Σύρον καὶ τὴν ἐγνώριζαν ἀπ' τὰ χρόνια τοῦ Ὀμήρου ἀκόμα καὶ γέννησε τὸ φιλόσοφο Φερεκύδη, τὸ δασκαλο τοῦ Πυθαγόρα. Τοῦ Φερεκύδη δασκάλοι εἶχανε γίνε οἱ Φοίνικες, πού φαίνεται πὼς μένανε πολὺν καιρὸ ἐδῶ.

Ἡ Σύρα, μαζί μετὰ τὰ ἄλλα δωδεκάνησα, ὑποτάχθηκε τοῖς Πέρσηδες, τοῖς Ἀθηναίοις, τοῖς Μακεδόνας, τοῖς Ρωμαίοις, τοῖς Βυζαντινοῖς αὐτοκράτορας, τοῖς δούκες τῆς Νάξος καὶ τελευταῖα τοῖς Τούρκους. Ἐπὶ τῶν Τούρκων εἶχανε καταφύγει στὴ Σύρα πολλὲς φράγκικες οἰκογένειες, διωγμένες ἀπ' τὰ γειτονικά νησιά καὶ μετὰ τὸν καιρὸ κατοικήθηκε τὸ νησί ἀπὸ περισσότερους καθολικοὺς παρὰ ὁρθόδοξους, ἀλλὰ τοῖς μιχτοῖς γάμους πού κάνανε, ὅλα τὰ παιδιὰ γινόντανε καθολικά, ἐνῶ στὴ Νάξο τ' ἀγῶρια ἀκολουθοῦσαν τὴ θρησκεία τοῦ πατέρα καὶ τὰ κορίτσια τῆς μητέρας.

Οἱ καθολικοὶ εἶχαν τότε ἀρχιεπίσκοπο καὶ τὸν διορίζε ἡ Ρωμαϊκὴ αὐλὴ καὶ ἔλαβε τὸ νησί στὴν προστασία τῆς ἡ Γαλλίας, ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ Λουδοβίκου ΙΓ'. Καὶ ἡ προστασία αὐτὴ ἀπλώθηκε ὕστερα σὶ ὅλους τοὺς δωδεκανησίτες καὶ διάρκεσε ὡς τὴ Μεγάλὴ Ἐπανάστασι, πού οἱ Ρωμιοὶ φεύγοντας τὴν καταστροφὴ τῶν Τούρκων, εὑρίσκαν καταφύγιο στὸν